

SLOVENSKE NARODNE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Kraljevini Italiji in v inozemstvu ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana številka 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Oddelki Osi so v Tunisu zasedli nove postojanke

Utrjeni uspehi prejšnjih dni — Deset sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 4. januarja naslednje 954. vojno poročilo:

V Sirtiki je bilo operacijsko delovanje ovrneno zaradi neugodnih vremenskih razmer.

Neka naša letalska skupina je izvršila uspeh ponočni napad na neko prednje sovražno letališče.

V Tunisu so italijanski in nemški oddelki utrdili svoje uspehe iz prejšnjih dni in zasedli nove postojanke.

Sovražnik je izgubil v borbah pet letal prav toliko pa jih je sestrelila protiletalska obramba kopnih enot.

S svojega vojnega poleta se eno naše letalo ni vrnilo na oporišče.

Iz nemškega vojnega poročila

Nemško vojno poročilo pravi o bojih v Sredozemlju in Severni Afriki:

V južnem Tunisu so nemško-italijanske čete potisnile francoske sile proti zapadu. Letalstvo je napadalo z velikim uspehom transportni promet sovražnika na železnih cestah. Na sovražnikovem letalskem oporišču so bili z bombnimi zadetki v polno povzročeni požari. Spremlujoči lovci so sestrelili pet sovražnikovih letal.

Nemška podmornica je potopila severovzhodno od Orana v morju zavarovanem konvoju parnik s 5000 br. reg. tonami.

Duhovna oporoka

fašističnega junaka

Rim, 4. jan. s. V Severni Afriki je junško padel poročnik Sandro Addi Baglioni.

ki je bil član direktorija PNF v Perugiji ter nato direktor sekcije športnega društva Bruno Mussolini in član direktorija italijanske teniške zveze. Tovarš Sandro Addi Baglioni ki je bil iz stare plemenite umbrijske družine, je zapustil duhovno oporoko. ki predstavlja dokument globine, ki jo je fašistična revolucija naredila v duhovnem svetu. V tej oporoki je med drugim zapisano:

»Oče in moji dragi naj me ne obkujejo. Komur pripade najvišja čast umreti za domovino se ne obkujejo. Temu se zaveda, se ga spominja in se mu sledi v najlepšem idealu Baglioni, ki pade v vojni je vreden tradicije svojega imena. Naj bodo ponosni, da se je z menoj obnovil spomin na prednike, ki so se kakor Astorre Baglioni borili za sveto stvar. Stara borba proti nevernikom nas upravičeno lahko približa tej vojni fašističnega ideala proti egoizmu plutokracije proti grozotam boljševizma, proti židovsko-masonskim skupinah.«

Uspehi italijanskih MASov

Sanghaj, 4. jan. s. Razširjena revija »Century« objavlja članek z naslovom »Dogodivščine z brzimi motornimi čolniki, ki ga je napisal poveljnik Pagano di Melito. Članek je vzbudil veliko zanimanje tudi zaradi posledic držnih podvzetij brzih italijanskih, nemških in japonskih čolnov v sedanjih vojni. Članek omenja, da je bila Italija prva, ki je pričela borbo med MASI in oplovnimi in ki je dosegla čudovite uspehe. Članek opisuje akcije prvih flotil MASov v januarju 1917, ki so bile pod poveljstvom Costanza Ciana.

Štiri seje odbora za oskrbo in cene pod predsedstvom Duceja

Stanje prehrane boljše kakor v lanskem jeseni — Izenačenje cen po vsej Kraljevini — Važni ukrepi v korist kmečkega prebivalstva

Rim, 4. jan. s. Dne 29. in 31. decembra 2. in 4. januarja je med ministrski vzporedni odbor za oskrbo, razdelitev in cene v Beneški palači pod Ducejem predsedstvom svoj 17. sejanek. Navzoči so bili tajnik Stranke, ministri za finance, za poljedelstvo, promet za korporacije ter devize in valute, tajnik notranjega ministrstva in ministrstva za vojno proizvodnjo, podtajnik Pascolato in Amicucci, šef inspektorata za zaščito vlog in podeljevanje kreditov, generalni komisar za ribištvo, inspektor PNF Fabrizio, predsedniki fašističnih konfederacij delodajalcev in delavcev poljedelstva in trgovine, predsednik fašistične konfederacije industrijskih delavcev, predsednik fašistične konfederacije kreditnih in zavarovalnih podjetij, direktor fašistične konfederacije industrijev, predsednik narodnega zavoda za kooperacijo, predsednik italijanskega podjetja za ugnit in tajnik odbora Augusto Venturi.

Stanje prehrane

Minister za poljedelstvo in gozdoje je očitno prehranjevalno stanje v raznih gladišč. Odbor je spoznal, da je stanje v celotni zadovoljivo, boljše v primeru s prejšnjo zimo, ter je izrazil mnenje, da bo izvajanje načrtov poljedelstva proizvodnje in postopno ojačanje ter zapolnjevanje obstoječih odredb o nabiranju, zbiranju in razdeljevanju živil prehranjevalno oskrbo v bodočnosti še nadalje zboljšalo. Odbor je vzel na znanje, da je bilo na podlagi predpisanih prijav v vsega predelane prijavljene n. h. doleži nad 30 milijonov hl vina. Ta količina ne bo samo krila v iznosu 20 odstotkov, ki je bil svoj čas dovoljen, potrebo Oboroženih sil in potrebo za destilacijo temveč bo tudi zadostala popolnoma za oskrbo in potrošnjo civilnega prebivalstva. Odbor je končno sprejel ukrepe za ojačanje vzporednega akcije pristojnih pokrajinskih organov v predpisovanju narodnih cen raznih življenjskih potrebščin, tako da bodo veljale enotne cene v vseh krajih.

Določitev cen za leto 1942/43

Minister Pareschi je obširno poročal o gospodarskem stanju poljedelstva. Poudarjal je potrebo po izenačenju nekaterih cen, kar bi omogočalo lažje in primernejše izvajanje bveznih načrtov poljedelske proizvodnje. Opozoril je na potrebo takojšnje določitve cen vseh pridelkov tekočega poljedelskega leta, da se proizvodnja udeleževanja in razdeljevanja p. d. vrže ureditvi ki je glavni temelj za redno oskrbovanje države. Odbor je p. dolgem razpravljanju odobril predloženi načrt v glavnih črtah in naložil ministru za poljedelstvo, naj ga izvede v najkrajšem času. Odbor je izrazil tudi prepričanje, da bodo italijanski poljedelci sprejeli sklenene ukrepe kot nov dokaz skrbni fašistične vlade za zahteve njih proizvodnega udeleževanja in da bodo dokazali z zavestno disciplino in podvignostjo, da so vredni Ducejevega zaupanja.

Kmetijske najemniške pogodbe

Odbor je nato proučil vprašanje poljedelskih zakupov glede na sklepe o določitvi

in stalnosti cen poljedelskih pridelkov. Odbor je sklenil, da morajo najemniki od prihodnje zetje izplačati najemnine na podlagi cen žitaric, odštevisi nagrade, ki jih plača država. Odbor je odobril novo ureditev poljedelskih najemnin, ki bo urejena z zakonodajnim ukrepom. To ureditvijo bodo vse najemnine izenačene na enotni podlagi, tako da bodo lahko ostale nespremenjene do enega leta po sklenitvi miru. Na ta način bo to vprašanje v celoti urejeno tako, da bo poljedelski proizvodnji zagotovljena največja kontinuiteta.

Proizvodnja kuriva

Odbor je končno uredil proizvodno stanje kuriva. Po pojasnitvi ministra za korporacije in predsednika italijanskega podjetja za igrati je odbor sklenil, da se mora narodna proizvodnja kuriva, ki je že dosegla znaten razvoj še nadalje povečati. V ta namen je odbor sklenil naj se razvija sistem progresivnega pogodbenega dela za rudarje z namenom, da se pospeši proizvodnja. Za prehrano rudarjem naj se dovolijo nadaljnja žiljenja.

Poročal in govoril so o vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu, ministri za finance, za poljedelstvo, za korporacije in za valute in devize, podtajnik notranjega ministrstva in podtajnik Pascolato, tajnik odbora, inspektor PNF Fabrizio, nacionalni svetniki Frattari, Bignardi, Landi, Pagnano, D'Havet, prof. Basella in predsednik italijanskega podjetja za igrati.

Prihodnji sejanek odbora bo 30. januarja ob 17. uri.

Ogromen delež Italije na vseh področjih vojnega udejstevovanja

Madrid, 2. jan. s. Dolg izvleček o delovanju Italije v l. 1942 objavlja list »Arriba«. Italijansko vojno udejstevovanje se ne more izločiti iz splošnega okvira udejstevovanja trojnega pakta. Z vojaškega stališča je bil v l. 1942 značilen izredno velik povečanje donosa Italije k skupni stvari na vseh frontah in na vseh morjih. Poudarjajoč gigantni napor Italije v Afriki, junaška dejanja Armira v Rusiji, krasno pomorsko udejstevovanje z mnogimi epizodami, junštva posameznikov, kakor akcije proti Gibraltarju in v atlantski bitki ogromno delo letalstva, zlasti torpednih letal v borbi proti sovražnim ladjam in spremembo položaja v Afriki, ki sta ga Italija in Nemčija bliskovito obvladali, zasedbo Francije, Korzike, Tunisa in Bizerte, opisuje pisec radleje narodno življenje, ki označuje za hudo etapo žrtve v tistih, ki jih narod, strujen okrog Duceja, junško prenaša. List podčrtava smotno gospodarsko politiko režima za obrambo lire in vlog, da se prepreči inflacija, ter poudarja, da se je splošno položaj v državi precej zboljšal v primeru z l. 1941, zlasti glede oskrbe. Racioniranje živil deluje s kronometrično rednostjo in se ni omejilo zaradi napora medministrskega odbora za oskrbo in cene, katerega delo list zelo hvali. Pomnožilo se je trgovinske izmenjave italijansko-nemške proizvodnje. Pisec prikazuje socialno udejstevovanje režima, zaščito delavcev in podpiranje borcev ter ob koncu čudovito udejstevovanje Mussolinija, ki je duša naroda in posebnost italijanskih kreposti. List omenja ob zaključku Mussolinijevo stalno navzočnost med narodom in italijanskimi vojniki in njegovo naporno delo, ki ne pozna odmora in bo vodilo Italijo do zmage.

Bestla, 4. jan. s. Rimski listopisnik lista »Westdeutsche Beobachter« von Langen popisuje strateški pomen Italije, na katero so se osredotočile nasprotnosti v smeri proti južnemu križu Osma bojišča ter upravičeno, da so Italijani znali v celoti izpolniti svojo nalogo, čeprav so morali zato pretrpeti velike žrtve. Italija ni v vojni šele od leta 1940. Italija je že v osmem letu vojne. Od leta 1935 je morala vzdržati tri vojne in poleg tega še gospodarsko vojno sankcije. Ta položaj je v odločilni uri ni ovrnil, da se ne bi postavil ob stran Nemčije v obrambi svojih idealov in svoje politične vere. Italija je vzdržala in premagala vse voje težave. Z nemško pomočjo je zaprla Sredozemlje in obranila južno krilo Osi v Afriki, vzdržala je v puščavski vojni in skupno z nemškimi četami zavrnila angleško-ameriško nevarnost po izkrcanju v francoski Severni Afriki. Pretekle in bodoče težave se posamezniku lahko zle velike, so pa majhne, ako jih primerjamo z delom človeka, čigar osebnost je gigantka v zgodovini Italije. Z vojaško akcijo v Sredozemlju se ni izčrpano delo, ki ga opravlja Italija v vojni. Izvedla je tudi politične nastope v nekaterih delih Balkana, poslala je eno armado na vzhodno bojišče, udeležuje se vojne na oceanih ter deluje na notranji fronti po fašistični strani. Za fašizem ta voja in ni le služba za bodoče italijanske rodove, marveč za bolonost Evrope, kakor to kaže borba proti boljševizmu in bogatstvu.

Trdna pripravljenost in borbenaost italijanskega naroda

Stockholm, 4. jan. s. Rimski dopisnik lista »Stockholm Tidningen« piše ob priložnosti novega leta v Italiji med drugim, da je Italija šla v novo leto s popolno mirno in trdnostjo duha. Ta čustva, ki so lastna vsemu italijanskemu narodu, dokazujejo, da je kljub izkušnjam v pretek-

lem letu volja Italijanov še v naprej vzdržati kakor doslej popolnoma nekrnjena. Italija prihaja iz leta 1942 hudo preizkušena, toda močnejša kot prej. Italijanski politični in vojaški krogi so izredno mirni ter prepričani, da bo nadaljnji vojaški razvoj prinesel popolno zmago vojski Osi. Tega prepričanja so tudi velike množice italijanskega naroda.

Italijansko-bolgarski trgovinski sporazum

Sofija, 2. jan. s. Predsednik ministrskega sveta in zunanji minister Filov ter talijanski minister grof Magstrati sta podpisala v znanem ministru dodatni protokol za leto 1943 k italijansko-bolgarski trgovinski pogodbi. Bolgarska vlada je pristala na znatne carinske olajšave za uvoz italijanskih izdelkov tekstilne industrije. Protokol je stopil takoj v veljavo.

Tesni odnosi med silami Osi in Japonsko

Sanghaj, 4. jan. s. V razgovoru z zastopniki tiska v Sanghaju, je novi nemški veleposlanik dr. Heinrich Stahmer izrazil trdno prepričanje, da se bodo odnosi med Osi in Japonsko še nadalje razvijali med skupno borbo proti sovražnikom trojnega pakta. Stahmer je dodal, da se je med svojim bivanjem na Kitajskem kot nemški veleposlanik pri kitajski narodni vladi prepričal o tesnih odnosih med Kitajsko in Japonsko in o ogromnih naporih za obnovu ki jih Japonska opravlja na Kitajskem. Oba naroda sta zdaj zedinjena v sreči in nesreči z naložbo vzpostavitvi Veliko vzhodno Azijo. Stahmer je rekel, da je trdno in globoko prepričan o končni zmagi Osi.

Japonsko-kitajsko prijateljstvo

Nanking, 4. jan. s. Propagandni minister narodne kitajske vlade je v radijski poslanici izjavil: Mi Kitajci moramo sveto stopiti v skupno fronto za življenje in smrt, da bomo delili veselje in žrtve s prijateljsko Japonsko.

Japonske letalske zmage

Tokio, 4. dec. s. Japonski glavni stan objavlja, da so letalske skupine japonske mornarice napadle in uničile letalsko oporišče sovražnika, ki so ga gradili v Merau-keu (Nova Gvineja), in odbile sovražne napade na Rabaul ter Sulumi. V Munti in na otoku Narukumi je bilo v letalskih borbah in po japonskem protiletalskem topništvu sestreljenih 12 sovražnih letal. Poročilo ugotavlja, da so Japonci napadli Merauke 30. in 31. decembra. Glede operacij poudarja, da so letalske enote japonske mornarice, ki se nahajajo na Novi Britaniji in Salomonskih otokih, odbile nad 50 sovražnih letal, ki so napadla Rabaul in Sulumi med 31. decembrom in 2. januarjem. V teh dneh je japonsko protiletalsko topništvo sestrelilo 6 izmed napadajočih sovražnih letal. Pred otokom Narukumi je bilo v letalskih borbah sestreljenih od 30. decembra do 1. januarja 5 sovražnih lovcev. V teh dneh je japonsko protiletalsko topništvo sestrelilo nadaljnje sovražno letalo.

Uspešni nemški napadi na srednjem odseku

Sovjeti so na vseh bojiščih utrpeli nadaljnje velike izgube. Močan letalski napad na Hull

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 4. jan. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V raznih odsekih fronte na ozemlju Do na in na področju pri Stalingradu so utrpeli sovjetske čete v nadaljnjih svojih padlih velike izgube.

V nekem pristanišču ob Crnem morju na obali Kavkaza je bila poškodovana z bombnim zadetkom trgovska ladja srednje velikosti.

Naši napadatelji oddelki so v srednjem odseku fronte izvedli uspešna podjetja. Sovražni sunki so bili odbiti.

V zaledni neke armije s b. le sovjetske tolpe obkoljene in je bilo uničenih 1100 banditov, razdejanih 65 tabiršč in več sto število zakloršč, zaplenjenega pa mnoge orožja in obsežne zaloge municije in drugega oskrbovalnega materiala.

Trdovratni kraljevi boji inžovnozdno od Ilmenskega jezera se nadaljujejo.

Pred Ribiškim polotokom so nemška brza bojna letala potopila trgovsko ladjo s 5000 br. reg. tonami nadaljnja ladja pa je bila težko poškodovana.

Med prodomom oddelka britanskih letal podnevi proti zapadnemu francoskemu obalnemu ozemlju je bilo brez lastne izgube sestreljenih 16 večmotornih letal. V poznih večernih urah so britanska letala podvela vzmetirjevalen napad na zapadno nemško ozemlje. Prebivalstvo je utrpelo izgube. Dve angleški letali sta bili sestreljeni.

Po uspešnih dnevnih napadih nemških brzih bojnih letal proti južni angleški obali so nemška bojna letala ponoči v več valovih izvedla močan napad na pristaniško mesto Hull, kjer so bili opaženi obsežni požari.

Finski ošek

Helsinki, 4. jan. s. Vojno poročilo javlja, da ni nič novega poročati s fronte.

V enem dnevu uničenih 74 sovjetskih tankov

Berlin, 4. jan. s. Iz pooblaščenega vira se doznava, da so nemški bombniki v polno zadeli trgovniški parnik srednje tonaže, ki se je nahajal v nekem pristanišču. Črna mornarica ladja je bila hudo poškodovana. Vzhodno od Volge so nemška bojna letala bombardirala 2. januarja sovjetske železniške naprave na severni fronti pa so brza nemška bojna letala večkrat potopila pred Ribiškim polotokom eno trgovsko 5000tonsko ladjo ter hudo poškodovala neko drugo ladjo. Iz istega vira se doznava še, da so težki bombniki nemškega letalstva 3. januarja bombardirali pristanišča Hull ob ustju Huvera. Zadele so bile pristaniške naprave in številni požari so nastali sredi mesta kakor tudi v predelih severno in vzhodno od mesta.

Nemške čete so uničile 2. januarja na vzhodni fronti v silovitih borbah 74 sovjetskih tankov, od teh 58 v področju Duna 5 v področju Toropca, 5 pri Veliki Luki in 4 na področju južnovzhodno od Ilmenskega jezera.

Priznanje angleškega mornariškega veččaka

Stockholm, 4. jan. s. »Sunday Times« objavlja izjavo lorda Hankaya, ki dela za

veliko v imperalnem odboru za obrambo in katerega smatranje za najboljšega vojaškega veččaka v Angliji. V izjavi pravi lord, da je zaščita ladij še vedno pomembnejša in neizodostna. On čevanje podmornic Osi, ki bi morala biti glavna naloga zaveznikov v letu 1942, ni rodilo nobenih uspehov. Nemška proizvodnja podmornic mnogo presega število p. podmornic, ki jih unižijo zavezniki. Glede izgub tonaže in množinske proizvodnje so potopitve več kot dvakrat večje kakor število novih ladij.

Obširni požari v Hullu

Berlin, 4. jan. s. Kakor se doznava iz pooblaščenega vira, so bili letalski napadi na Hull ob ustju Huvera izvedeni v noči na 4. januar natančno eno uro po napadih angleških bombnikov na neko mesto v Porurju. Nemška letalska akcija je bila izvedena v več valovih. Nemška letala so ostala nad Hullom okrog pol ure in so odrgla svoje bombe na pristaniške naprave in na področje pristanišča. Nastali so obširni požari in med povratkom so nemške eskadrile lahko ugotovile, kako se požari razširjajo. Tudi ob dnevnem napadu nemških brzih bojnih letal na angleško južno obalo in na otok Wright so nastali požari.

Lizbona priznava izgubo rušilca

Lizbona, 5. jan. s. Angleška admiraliteta javlja izgubo angleškega rušilca »Firetrake« s 1.350 tonami Rušilec »Firetrake« je imel v mirnem času posnaka 145 mc. Priznanje je razredu »Fearless« in je bil oborožen s 4 po 120 mm topovi in 8 po 40 mm prgiletalskimi topovi. Imel je 8 torpednih cev v brzino 35,5 vozlov na uro.

Štirinerva železnica v Ukrajini

Hamburg, 2. jan. s. V tukajšnjih gospodarskih krogih potrjujejo, da se bo zgradila v Ukrajini štirinerva železnica, za katero je bil načrt že odoben S. etu ni ojačeno in zboljšano celotno evropsko omrežje za železniške prevoze. Nova prga bo šla skozi Berlin ter bo zvezana z industrijskim ozemljem Porurja. Po nje, se bo po najkrajši poti prevažal pridlek Ukrajine v nemške industrijske predelce. Odcepi prga bo tekla v Francijo, drugi pa bo zvezan s prometno mrežo med severom in jugom in sicer na progi Hamburg — Rim.

Junška smrt hierarha oddelkov SA

Berlin, 4. jan. s. Dne 12. decembra 1942 je v hudih borbah pri Rzevu padel rezervni kapitan Oto Marxner, višji poveljnik skupine SA. Udeležil se je kot prostovoljec prve svetovne vojne in je bil odlikovan z mnogimi odlikovanji za hrabrost, med njimi z dvema vojnima križema prvega in drugega razreda.

Lizbona, 4. jan. s. Doznava se, da je Wendell Willkie ob prijki nedavnega govora v New Yorku ostro kritiziral politiko, s katero »zdrženi narodi« vodijo vojno, ter je zahteval naj se vprašanja svetovne vojaške strategije rešujejo z dejanji in ne z besedami.

Rumunija nerazdružno povezana z Osi

Bukarešta, 4. jan. s. Rumunski tisk še nadalje objavlja komentarje k položaju Rumunije in njenih zaveznikov ob priložnosti novega leta. »Universale« prikazuje bilanco mednarodne politike Rumunije v preteklem letu in zatrjuje, da so bili ojačeni odnosi z Osi, ki se b. d. v bodočnosti še bolj okrepi. Izmenjavajo misli med italijanskimi, nemškimi in rumunskimi osebnostmi, ki še nadalje prspelava k zboljšanju sodelovanja med temi državami, tudi na gospodarskem in duhovnem področju.

Direktor »Cuventulac« priblija v uvodniku, da so ostali nespremenjeni ideali pravčnosti in narodne svobode, ki navd hujajo Rumunijo in njih zaveznike za borbo ob novem letu. Nemogoče je, da bi se vrnilo stare demokratske ideologije in to tudi v državah, kakršna je Francija, ki se je od teh ideologij že zelo oddaljila.

Pisec navaja v podkrepitev svoje misli francosko knjigo Yvesa Simona z naslovom »Pohod k svobodi«. V tej knjigi opozarja p. sec na potrebo ustanovitve četne republike pod močno avtoritarno vlado. List »Timpul« omenja novoletno poslanico maršala Antonescu in podčrtava, da značijo konduktorjeve besede trdno voljo Rumunje za borbo do popolne zmage ob strani Velike Nemčije in sestrške Italije.

Pod naslovom »Odlični nastopi italijanskega konjeniškega polka na ruski fronti« objavlja isti dolgo poročilo nemškega dopisnika Ernesta Veita.

Madžarska in nacionalna Kitajska

Sanghaj, 4. jan. s. Madžarska vlada je sklenila odpri konzulat v Sanghaju z namenom, da se ojačijo prijateljski odnosi med Madžarsko in narodno kitajsko vlado. Madžarska vlada je priznala novo kitajsko vlado takoj potem ko sta jo priznali Italija in Nemčija.

Zmede v francoski Severni Afriki

Zeneva, 4. jan. s. Notranji položaj v Francoski Severni Afriki p. staja z vsakim dnem bolj zmeden. Sovražnik sam mora priznavati, da ne gre vse tako, kakor so upali, in da so glavne ovire v zvezi z zadržanjem raznih francoskih struj disidentov, ki nadaljujejo v velikem sovrststvu in tekmovalstvu v pregrnatstvu politiko, ki je napravila veliko gorja Franciji v obli pred vojno. V Londonu zatrjujejo, da je De Gaulle odklonil sodelovanje z Giraudom, dokler generala Juan in Nogues ter guverner francoske zapadne Afrike Louis, ne bodo izključeni iz imperijskega sveta. To bi pa povzročilo nadaljnje komplikacije, ker to osebe už vajo še nekaj ugleda v severni Afriki. Severnoameriški tisk podčrtava, da so p. litični krogi v severni Afriki še vedno vzmetirjeni kljub optimističnim poročilom dopisnikov anglosaskih listov. Ne bi bilo nič čudnega, da bi se Ameriki spričo francoske trdovratnosti odločila zagotoviti si popolno kontrolo nad vso severno Afriko do konca vojne.

Prebivalstvo beži iz Kalkute

Bangkok, 4. jan. s. Po vestih iz Kalkute je že dve tretjini prebivalstva zapustilo mesto zaradi bombardiranja japonskega letalstva. Mesto nudi žalostno lice Angleške policije je mnogo ljudi aretirala iz strahu pred neredi. Avetrance so odpeljali v neko koncentracijsko taborišče 60 km od Kalkute.

Nov dokaz plemenitega sočutja vojske z ljubljanskimi reveži

Te dni se je Poveljnik Armadnega Zbora Ekse. Gastone Gamba podal na obično, da bi obiskal župana generala Rupnika. Ob tej priložnosti je General Gamba izročil županu znesek 50.000 lir, ki jih je Poveljnik II. Armade Ekse. General Mario Roatta določil ljubljanskim revežem. Ta drugi velikodušni dar Ekse. Roatta je nov dokaz duševne plemenitosti, ki navdaja smagovito italijansko vojsko, ki je trda, neupčljiva proti sovražnikom, a ne pozablja dobrih stototih in njihovih potreb. Župan se je sive zahvalil poveljniku Armadnega Zbora s prošnjo, naj tolažbi ču-

stva njegove globoke hvalečnosti in čustva hvalečnosti vsega prebivalstva do Poveljnika II. Armade in do slavne italijanske Vojske. General Rupnik je sporeči Ekse. Gambu, da bo odvedel velikodušno vsoto najpotrebnejšim sivojem prebivalstva, ki ne uživajo povni obilne podpore ustanove in drugih organizacij, tako da bi imeli prednost zlasti tisti, ki so zaradi bolezni in finančnih stiskah nadalje živeli, pred porodo, družine z mnogimi otroki in drugi primeri, ki zaslužijo posebno upoštevanje.

Po končanem šolskem letu 1941-42

mestnih strokovnih nadaljevalnih šol malo pregleda

Ljubljana, 5. decembra. Nedavno smo objavili številke o vseh strokovnih šolah v pokrajini prejšnjega leta. Zdaj so pa zbrani tudi podatki o strokovnih nadaljevalnih šolah mestne občine ljubljanske v šolskem letu 1941/42. Te številke naj prijemajo, kolikor je po možnosti, roditeljem pri izbiri poklica njihovih otrok in nudijo naj pregled o ljubljanski obrtni delavnosti. Znano je namreč da je število vajencev odvisno od številčnosti in zaposlenosti obrtnih podjetij.

Ljubljanska občina vzdržuje 5 strokovnih nadaljevalnih šol. V Ljubljani so šole razvite tudi ženske obrtne stroke, predvsem oblačilna obrt; zato je potrebna posebna ženska strokovna nadaljevalna šola. V tej šoli je bilo v začetku šolskega leta vpisanih 333 vajenc, ob koncu leta so pa ostale 304. Šola je bila razdeljena na 12 razredov. Na teden so poučevali po 10 ur, v vseh razredih je bilo torej na teden 150 ur pouka. Najbolj je bila zastopana obrt krojačice, ki je štela 221 vajenc. To je najbrž najbolj razvita obrt v Ljubljani. Še prav je tudi modistika precej, ji je vendar sorazmerno mnogo manj kakor krojačice; ljubljanske modistike so imele lani 45 vajenc. Na tretjem mestu po številčnosti so bile platnarke s 27 vajenkami. Druge stroke zaposlujejo zelo malo vajenc. Tako so se 4 vajenke odločile za fotografiko, precej vajenci sami. Tako so vajenke lani prišle na svojo nadaljevalno šolo 5639,2 L.

Moške oblačilne obrti ne zaposlujejo toliko vajencev kakor ženske vajenci. Šoli za te obrti je tudi priključena šola za umetne obrti. V začetku leta je bilo vpisanih 224 vajencev, do konca je pa šola obiskoval 200 učencev. Največ je bilo krojačev, in sicer 69. Na drugem mestu so bili ševljarji z 32 vajenci. Plesarskih vajencev je obiskovalo šolo 17, torbarjev 14, tapetnikov in krznarjev po 8, sobnih slikarjev 12, sedlarjev 5, črkočkarjev 6, po en ščetar in pletilec po trije pasarji in knjigovezi, 4 tiskarji, 2 klobučarji in po en zla-

tar in izdelovalec barv. — Pouk se je začel 11. februarja lani na meščanski šoli v Zg. šiški. Pozneje je pa bil pouk v šoli za Bežigradu.

Strokovna nadaljevalna šola za stavbne obrti se je začela lani 18. februarja. Pouk je trajal do 31. julija. Vpisanih je bilo 128 vajencev, do konca leta jih je pa obiskovalo 128. Največ je bilo mizarjev, 60, in zidarjev, 32. Tesarjev je bilo 12, pekarjev 9, kamnosekov 7, po dva lesna strugarja, glasiljarja in dimnikarja ter po en avtomobilski kolar in štukator.

Vajencev, ki pri pouku ne morejo deliti posebej na stroke, obiskujejo splošno strokovno nadaljevalno šolo, ki je štela 89 vajencev in 102 vajenc šola se je začela 23. januarja, končala pa 31. julija. Največ učencev je bilo v drugem razredu, 87, medtem ko jih je bilo v prvem 44 in v tretjem 62. Najbolj je bila zastopana brivska stroka, odnosno česalni salonci s 100 vajenkami. Dekleta si rada izbirajo ta poklic. Razen tega je bilo še 26 vajencev do strke Mesarske obrti se je učilo 30 vajencev, pekarske 20, slaščičarjev je bilo 7, vrtnarjev 6 ter po ena vrtnarica in slaščičarka. Največ učencev, razen šole za ženske obrti, je štela strokovna nadaljevalna za mehansko tehnične obrti. V začetku leta je bilo vpisanih 315 učencev, do konca leta je pa šola obiskovala 233 učencev, ki so bili razdeljeni po strokah tako: 73 strojnih ključavničarjev, 52 mehanikov, 3 kovinskih strugarjev, po 2 livarja, brusarja kovin in kovača črčila, po 4 kovinskih vtičnikov in brusarjev, 24 elektrotehnikov, 6 navalnih kovačev ter en podkovni kovač, 21 instalaterjev, 20 kotlarjev ter po 4 vulkanizerji in radiotehnik. Na šoli je poučevalo 13 učiteljev. V I. razredu je bilo 121 učencev, v II. 107 in v III. 87. Vajenci so plačili 4423,2 L šolnine.

Na vseh teh šolah je bilo v I. razredu 264 vajencev in 117 vajenc, v II. razredu 234 vajencev in 176 vajenc in v III. razredu 220 vajencev in 142 vajenc. Skupaj je bilo torej 770 vajencev in 435 vajenc ali 1205 učencev in učenk.

Starka zima je prikašljala

Ljubljana, 5. januarja.

Med vsemi vremenskimi reki je menda najbolj resničen, da zima nikdar ne prizaneša. O tem se bomo prepričali menda dovolj posebno tudi v tej zimi. Do večerj je menda še kdo dvomil, da ima tudi letošnja zima zobe in sam sebi ni hotel verjeti, da ga zebe. Danes pa se prepevanje o zboru o mrazu ob spremljevanju skripajočih snežnih pod nogami. Res smo se lani precej utrdili, dovolj pa menda še ne, da bi ne čutili mraza, ki nam ga je poslal nebo zdat. Sicer bomo imeli menda zdaj dovolj prilike utrditvati se kajti pred nami so še najhujši zimski tedni.

Ali res torej smemo postrašiti z mrazom? Najprej naj povemo, da je lani mraz začel prišikati pozneje, šele v drugi polovici januarja, a se je vendar lahko še stopnjeval, kakor da se je vrnila ledena doba. Tako smemo zdaj še marsikaj prišikovati: barometer je že večerj obetal hud mraz, kajti ko značni tlak pozimi narašča, pritiska tudi mraz. Če bo vreme ostalo jasno vsi se nekaj dni, najbrž ne bo mnogo manj mrazlo kakor lani med najhujšim mrazom. Tako se bomo lahko naučili pravega zimskega mraza že v prvi polovici tega meseca, medtem ko sta bila lani prva januarska tedna sorazmerno topla.

V nedeljo smo se že veselili, da se bodo vrstili tako prijetni zimski dnevi, zmerno hladni in lepi, zato je večerj mraz marsikoga neprijetno presenečel. Takoj se je poznalo, da mraz ne vpliva le na živo srebrno v toplomerih, temveč tudi na življenje na naših ulicah. Zjutraj so meščani začeli romati v Zvezdo k »vremenski hišici«, da ugotovijo, kako je prav za prav s temperaturo in ali se njihovi nosovi ne motijo. Nepristano so se ustavljali za okenčkom, ki so ga krasile ledene arabeske, niso pa se mogli spoznati na posebnem toplomeru za merjenje minimalne in maksimalne temperature. Šele ko jim je g. Vencelj napisal v mesečno preglednico temperature, so sprevideali, da se je zimska pesmica res začela. Na cestah so začeli kolesa voz ob zmraznjenem snegu in poti so postale gladke kakor steklo. Izlozbe so se okrasile z ledenimi cvetjem, pa tudi tramvajska okna so bila v slogu zimске scenografije. Ljudi na cestah je bilo manj in vsem se je nekam mudilo. Zimsko razpoloženje je bilo torej ustvarjeno.

Da je mraz, se pozna tudi na živilskem trgu. Na prostem je zdaj težava prodaja občutljive zelenjave, a tudi sadje ob takem mrazu zmruže. Zelenjadarice zdaj ne dovažajo toliko domače zelenjave, že zato ne, da bi jim med potjo in na trgu ne pomrznila. Gospodinje bodo pač morale ob hujšem mrazu same obiskovati zelenjadnice ter se pri njih zalagati s površino. Stalni prodajalci, ki prodajajo na trgu na prostem sadje in zelenjavo, so zdaj pred najhujšimi dnevi. Sicer so vajeni precej mraza in se znajo tudi dobro oblačiti, toda takšen mraz najde slemo španje ter zide, za poti. Vse blago mora biti zdaj na trgu dobro

pokrito in razumljivo je, da ga prodajalci ne morejo več razstavljati v slogu arzenške umetnosti. Samo vzorci premeznih živil lahko opozarjajo kupce, da je napredaj. Trg je dobro založen z uvoženo cvetočo, ki je tudi zelo občutljiva za mraz, kar bi naj upoštevale gospodinje, da bi jim ne zmrazilo pri prenosu. Povrtnino in sadje je treba zavijati in ne le vtičniki in mreže. Tudi oranže ob takem mrazu kmalu zmružejo, še bolj so pa občutljive citrone. Manj so občutljiva jabolka, vendar tudi ne smejo ostati dolgo nezavarovana.

Tudi gospodinje so se začele zdaj trga bolj izogibati, saj jih še bolj zebe kakor prodajalce in oglašajo se po večini le v stalnih, zaprtih prodajalnih površninah in sadja. Tako je nastopil na trgu zimski odmor, ki bo trajal do marca.

Davi nas je zeblje še bolj kakor večerj in seveda ne brez razloga, saj je toplomer v predmestnih kazal okrog -17°. Očkar je začel pritiskati mraz, je zopet hujši naval na tramvaj in danes se je zdalo, da smo vsi izgubili noge, ker so na tramvaj silili celo tisti, ki sicer tramvajja niti ne vidijo. Tako torej mraz združuje ljudi vasa na tramvaju in nikogar menda ne zebe.

Iz Hrvatske

— Velika javna dela v Karlovcu. Pročrčen mesta Karlovcu za leto 1943 je že sestavljen in predložen infančnemu ministrstvu v odobritev. Izdatki znašajo 61 milijonov 136.600 kun, dohodki 56.253.000, tako da bi znašal primanjkljaj 4.883.000. Ta primanjkljaj se bo kriji z mestno davščino na neposredne državne davke. Mestna občina ima v načrtu razna velika javna dela in zato so se stvarni zdatki v primeru z lanskim proračunom povečali za 11.287.632 kun. Samo za kanalizacijo je določenih 3 milijone kun, za zgraditev javne bolnice pa 7.600.000 kun.

— Razširjenje zagrebske cestne železnice. Uprava zagrebske cestne železnice namerava zgraditi sredi mesta več novih tramvajskih prog, ker se je promet v mestu zelo povečal. Stroški za gradnjo dveh novih tramvajskih prog bodo znašali nad 17 milijonov kun. Promet na Illici, ki je glavna in najprometnejša zagrebska ulica, bo razbremenjen.

— Ves dinarski kovani denar vzet iz prometa. Z odlokom finančnega ministra je izgubljen s 31. decembrom 1942 plačilno vrednost ves kovani drobni bišve Jugoslavije. Kovanci po 2, 1, 0,50 in 0,25 din so bili vzeti iz prometa. Hrvatska je dobila zdaj kovani drobci.

— Zbiranje kosti v gospodarske svrhe. Poverjenosti za promet z odpadki je zbralo vse polatke o zbiranju odpadkov, med katerimi so zlasti važne kosti. Na polagi teh podatkov je ministrstvo narodnega gospodarstva sklenilo poveriti zbiranje kosti pooblaščenim podjetjem, ki imajo že organiziran nakup. Kosti sežigati ali kako drugače uničevati je prepovedano.

Prijava delavcev, zaposlenih pri težkih delih

Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata opozarja vse delodajalce v mestu Ljubljani in v pokrajini, da morajo prijavit do 8. januarja delavce, zaposlene pri težkih in najtežjih delih enemu preskrbovalnemu uradu, pri katerem prejema delavci živilske nakaznice. Samo pravočasno prijavitelj delavci bodo lahko prejeli celo dodatno nakaznico, dočim bodo pozneje (do 20. v mesecu) prijavitelj delavci prejeli samo odrezke dodatne nakaznice od dneva prijave naprej.

Obrazec za prijavo je zaležil Prevod in ga prizadeji lahko dobijo pri pristojnem preskrbovalnem uradu za ceno 2 L. Vse tri obrazce naj izpolnijo delodajalci točno tako, kakor zahtevajo navodila na samem obrazcu; podpisuje pa naj samo prva dva. Preskrbovalni uradi Ljubljana—mesto in oni, ki mejijo na ljubljansko občino (Ježica, Polje, Dobrunje, Rudnik, Ig, T. mišelj, Brezovica in Dobrova), bodo poslali izpolnjene in pregledane prijave v trojniku Prevodu v overovljenje, vsi ostali pa naj overijo prijave sami in naj pošljejo Prevodu samo prijavo sje.

Po overitvi prijave vrnejo preskrbovalni uradi trojnik prijave (seznam III) delodajalcem in jim obenem izročijo v razdelitev pripadajoče dodatne živilske nakaznice.

Uvedba uvozne pristojbine za blago za čigar uvoz so odrejene omejitve

Smatrajoč za nujno potrebno, poskrbeti s posebnimi ukrepi za izvajanje sedanje ureditve ologovne izmenjave z inozemstvom, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbo o uvedbi posebne uvozne pristojbine za blago, za čigar uvoz v pokrajino so odrejene omejitve. Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« 30. decembra in je 1. t. m. stopila v veljavo, ko so bili istosčasno razveljavljene vse druge nje nasprotujoče ali s njo nezdružljive določbe. Naredba se glasi:

Za blago, za čigar uvoz v Ljubljansko pokrajino iz inozemstva je po sedanji ureditvi izmenjave z inozemstvom potrebno dovolilo ali dopustilo, se uvrja posebna uvozna pristojbina v višini 3% vrednosti uvoženega blaga. Dohodek od te pristojbine se steka v posebno poglavje dohodkov proračuna Visokega komisarijata za naslovom »Uvozna pristojbina za uvoženo blago na podlagi ureditve izmenjave z inozemstvom«.

Uvozna pristojbina odmerja po pobira po pokrajinski carinarnici za dejansko uvoženo količino z isto dovolilnico, ki se izda za uvoz blaga. Pri odmerjanju te pristojbine se ravna po carinarnici po istih načelih, po katerih se odmerja in pobira davek na poslovni promet, pri čemer se mora vzeti za davčno osnovo nabavna cena, pri čem se stroške za zabavo, zavarovanje, vrške in prevozne stroške do meje, izvrške pa carino in pripadke. Uvozna pristojbina velja v vsakem pogledu za carinski dohodek, ni je pa šteti med uvozne carne.

Uvozne pristojbine je oproščen uvoz a) blaga po izvoru iz italijanske h k lonij, Egejskih posestev, z Zadarskega ozemlja in iz Dalmacije; b) nozemskih časopisov; c) predmetov, ki so po čl. 9. zakona o tarifni oproščen carine. Uvozna pristojbina se ne pobira za blago, ki se začasno uvozi zaradi obdelave ali predelave z neprekinjenim pogojem, da se zopet izvozi; vendar se mora v vsakem takem primeru zanj dati varščina, kakor za vsako drugo carino.

Uvozna pristojbina se pobira tudi za blago, ki se je uvoženo deklariralo in overilo pred dnem uveljavljenja te naredbe in je še v carinskih prostorih, četudi se je že izdalo uvožno dopustilo zanj. Nekvarno kazenskim odredbam po drugih določbah se vsakdo, ki zaradi uvozne pristojbine za blago, namenjeno uvozu, deklarira manjšo vrednost nego je dejanska, kaznuje, poleg plačila višje pristojbine, denarju z zneskom, ki ni manjši nego znaka uvozna pristojbina na razliko med ugotovljeno in deklarirano vrednostjo, in ni večje kakor tunkratni njen znesek. Ta kazen ne more znašati manj kakor 20 lir. Denarna kazen se ne izreče, če razlika ne presega 3% deklarirane vrednosti. Odločati o gornjih prekrških po upravni poti je ne glede na znesek pristojbine višji ravnatelj pokrajinske carinske službe. Kot kazni pobrani zneski se razdelijo po določbah čl. 204 carinskega zakona.

Odprava davka na luksus

Smatrajoč za potrebno, da se zniža obdavčenje nekaterih živil in drugih življenjskih potrebščin, označenih za luksuzne in bi se tako dseglo, da se njih prodajne cene znižajo s cenami v drugih pokrajinskih Kraljevne, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naslednjo naredbo, ki je objavljena v »Službenem listu« z dne 30. decembra in je stopila v veljavo dne 1. t. m., ko so bile obenem razveljavljene vse druge, nje nasprotujoče in s njo nezdružljive določbe. Naredba se glasi:

Odpravlja se davek na luksus, uveden z uredbo z dne 14. avgusta 1932, za blago, navedeno v seznamu, priloženem omenjeni uredbi in v pozneje izdanih zakonodajnih določbah. Ta davek se odpravlja tako za blago, proizvedeno v Ljubljanski pokrajini, kakor za blago kakršnega koli izvora, ki se vanjo uvozi.

Pri uvozu iz inozemstva in z ozemlja Italijanske-albanske carinske zveze ni zavazano davku na luksus blago, ki se deklarira in overi pred dnem uveljavljenja te naredbe, če je na ta dan še v carinarničkih prostorih in se zadevne davščine še niso plačale.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 5. jan.: ob 17.30: Oče, Red A. Sreda, 6. jan.: ob 14.: Petekove poslednje sanje. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: Primer dr. Hlirna. Izven. Cene od 15 lir navzdol.

Cetrtek, 7. jan.: Ples v Trnovem. Red B. Petek, 8. jan.: ob 15.: Vdova Rošinka. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Sobota, 9. jan.: ob 17.30: Deseti brat. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

OPERA

Torek, 5. jan.: ob 17. ur: Sestra Angelika. Izven. Cene od 24 lir navzdol. Sreda, 6. jan.: ob 16.: Slepa miš. Opereta. Cene od 24 lir navzdol.

Cetrtek, 7. jan.: ob 17.: La Boheme. Red Cetrtek. Petek, 8. jan.: ob 17.: Thais. Red A. Sobota, 9. jan.: ob 17.: La Boheme. Red B.

Sportni pregled

— Prva dva rezultata iz Zagreba. S turnirja v prošlavo 35letnice obstoja Concordie smo zvedeli za rezultate dveh nogometnih tekem. Concordia je prvi dan premagala kombinirano moštvo FAC z Dunaja 3:1. Gradjanski pa je v nedeljo odpravil Dunajce 2:0.

— Božični turnir na Dunaju. V soboto in nedeljo so priredili na Dunaju z udeležbo 4 klubov majhen božični turnir, ki se je končal z nekaterimi presenetljivimi rezultati. Sportklub je premagal Vienne 4:3 (1:1), tekma med Rapidom in WACom pa se je končala neodločeno 1:1 (1:1). Zrebr je odigral, da se drugi dan sestane s Sportklubom Rap'd. Zmagal je Sportklub s 3:1 (3:1). WAC je porazil Vienne 3:0.

— Mednarodna hokejska tekma v Berlinu. Na božične praznike je v Berlinu nastopilo budimpeštansko hokejsko reprezentančno moštvo. Rot-Weiss ga je porazil 5:3. V berlinskih sportni palači pa so gledalci uživali izbran drsalni in hokejski spred.

— Zlato k lano, ki jo podelijo na Norveškem vsako leto najboljšima sportnikoma, sta letos dobila Ellen Strömen in Hans Engnestangen.

— Rapid (Maribor) — Sturm (Graz). V nedeljo je bila na Rapidovem igrišču v Mariboru tekma med Rapidom in graškim Sturmom. Zmagal so domačini 6:1 (2:1). Najuspešnejši pri Rapidu je bil Gajšek, ki je sam zabil tri zgoditke. Tečmi je prisotnovalo 400 gledalcev, dasi je bil mraz in je zapelel sneg.

— Dve hokejski tekmi v Ga-Pa. V klimpijskem stadionu v Garmisch Partenkirchen sta bili za božične praznike odigrani dve hokejski tekmi. V prvi je NSTG iz Prage premagal nemškega hokejskega prvaka SC Riesaersee 3:1, v drugi pa se je Riesaersee revanširal in premagal Pražane 4:1. Prisotnih je bilo 10.000 gledalcev, ki so bili navdušeni tudi nad drsalnim sporedom, v katerem sta se izkazala posebno Maxi in Ernst Baier.

— Spored nastopov švicarskih lahkoatletov v l. 1943. Švicarska lahkoatletska zveza je določila datume za svoje letošnje najvažnejše prireditve. Od domačih za beležimo samo glavno državno prvenstvo, ki bo 7. in 8. avgusta v Curihu. Mednarodni nastopi so dosedaj predvideni trije: 15. avgusta v Italijo, 5. septembra v Francijo in 19. septembra v Nemčijo. Tekma z Italijani bo v Italiji.

— Tenis: Pariz—Bruselj 9:0. Konec decembra je bilo v Parizu mednarodno teniško tekmovanje med reprezentancama Pariza in Bruslja. Pariz so zastopali najboljši francoski teniški igralci, med njimi Destrémeau, Petra in Cochet. Parizani so bili daleko močnejši in so zasluženo zmagali 9:0.

Z Gorenjskega

— Odlikovanje prosvetnih delavcev. V znak priznanja za 25-letno zvesto službovanje je podelil Hitler srebrni častni znak šolskemu svetniku Ernestu Hojniku v Radovljici, učitelju Rudolfu Černetu na Jesenicah, učitelju Ferdinandu Kernu v Begunju, učitelju Romanu Kristanliku v Trzinu, učitelju Janezu Pleknerju, v Lesceh, učitelju J. J. Polaku v Kranjski gori, učitelju Maksu Weisenbachu v Boh. Istri, učitelju Mariji Tribučevi v Trzinu. Odlikovanci so se zbrali nedavno v slavnostni dvorani urada deželnega svetnika v Radovljici, kjer jim je deželni svetnik izročil odlikovanja. V lepem govoru je naglasil važnost dela nemškega vzgojitelja zlasti na Gorenjskem. Okrožni vodja dr. Hochstetner se je zahvalil tudi v linenu stranice za vestno in vzgledno delo za velike Nemce.

— Življenje in umiranje. V Boh. Srednji vasi so umrli v decembru Matija Zalokar iz Gorjua, Frančiška Zvan iz Stude, Martin Zvan iz B. Srednje vasi in Katarina Langus iz Gorjua. Rojenih je bilo v decem-

bru 5 otrok. V vsem lanskem letu je bilo pa v Boh. Srednji vasi rojenih 47 otrok. novih grobov je bilo 49, pokop pa 12. V kamnškem krožju so se poročili Janez Vavpotič z Rozo Bokalič iz Vodic, Hans Bergmeister s Floro Plöb iz Kamnika, Jože Uličar iz Kamnika z Marijo Vrhovnik iz Komende, Janez Golob z Marijo Iskra iz Kamnika, Friderik Kokalj iz Kranja z Marijo Cerar iz Moravč, Jože Javoršek z Angelo Šmon iz Moravč, Matija Podbevšek s Frančiško Levec iz Blagovice, Janez Zore z Rozo Flerin iz Kamnika, Janez Pustotnik iz Blagovice z Angelo Kos iz Vač, Pavel Trobevšek z Marijo Stele iz Kamnika, Miha Saveri s Frančiško Seršen iz Kamnika, Ludvik Vesel s Pavlo Peterka iz Moravč, Vladislav Alešovec z Agato Hribar iz Ihan, Janez Svetlin s Frančiško Šolter iz Ihan, Janez Preklet z Justino Gradiše iz Kamniške Bistrice, Franc Malež iz Komende s Katarino Globočnik iz Cerkelj, Ludvik Juhan z Ano Liper iz Komende, Franc Novak s Pavlo Čenik iz Kamnika, Ciril Uršič z Marijo Pavlin iz Kamniške Bistrice, Viktor Grlic iz St. Pöltna z Jožko Vozel iz Litije, Anton Jemec z Ivančo Ružičar iz Podgorice, Franc Bervar z Ivančo Pirš iz Kamnika, Franc Jančič z Julijo Jagodec iz Dolskega, Albin Justin z Razaljo Sirmik iz Cernuče, Franc Podgorski z Ivančo Ročnik iz Vodic, Ignac Berušek iz Komende z Ivančo Koritnik iz Cerkelj, Emil Kornič z Ivančo Vidmar iz Homca, Franc Gabunc z Ivančo Zumer iz Vodic, Matija Cerar iz Feldkirchna z Marijo Zajc iz Kresnice, Franc Štebe z Ardo Štebe iz Komende, Viktor Medved z Ljudmilo Spelzer z Vinče, Franc Zeichen z Celovca z Vido Plesničar iz Homca, Jože Rovšek z Mihaelom Lavrin iz Dolskega, Anton Zavrl s Pavlo Kastelic iz Šmartnega pri Ljuti, Anton Levec iz Mengša z Ljudmilo Močnik iz Blagovice, Janez Hauser z Ivančo Podbevšek iz Blagovice, Stanislav Karo s Heleno Ano Marijo Toman iz Moravč in Feliks Pogačar z Marijo Terezijo Horn iz Cernuče.

— Zbirke za zimsko pomoč. Četrta državna cestna zbirka prispevkov za zimsko pomoč je vrgla v pokrajini Koroska 438.624,75 mark, predlanskim 279.000, v radovljiškem okraju je nabrala Hitlerjeva mladina 21.495,57, v krankskem 28.021,40, v kamniškem pa 21.000 mark.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 5. januarja: Telesfor. Jutri: Sreda, 6. januarja: Sv. Trije kralji. DANASNE PRIREDITVE
Kino Matice: Zenska le vara nas...
Kino Sloga: Med Hamburgom in Haiti.
Kino Union: Palača ob jezeru.
Kino Moste: Kresna noč in Trgovca suznjami.
Razstava Mušič-Sedej-Zonič v Jakopičevem paviljonu.
Razstava Tine Kos-Mihelič v salonu Jake Oražna v Pražakovi ulici.
PRIREDITVE NA PRAZNIK
Kinematografi nesprenmenjeno.
DEŽURNE LEKARNE
Torek: Dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; Tinkovci del. Mestni trg 4; Ustar, Selenburgova ulica 7.
Sreda: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murnayer, Sv. Petra cesta 78.
Praznično dežurno zdravniško službo bo opravljal od torika ob 20 do četrtega do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Marjan A. Hein, Korytkova ulica št. 18.

IZ SRBIJE

— Vpokojtve na beograjski univerzi. Z odlokom ministrskega predsednika je bilo v pokojnih 34 profesorjev beograjske univerze. Ta korak je storila beograjska vlada v prizadevanju, da se postavi vzgoja mladine na nove pozitivne temelje. Že v začetku tekočega leta je bilo v pokojnih več vsehulskih profesorjev, ki so bili znani kot framaseni.

Križanka št. 16

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16									17					
18					19				20	21			22	
23				24	25			26			27	28		29
30		31				32							33	
		34				35		36			37		38	
39	40			41		42		43	44		45		46	47
48									49					

Resede pomenijo:
Vodovodno: 1. javna naprava v vsakem večjem kraju, včasih so jo oskrbovale ceste, 10. medsebojni tvorni napad, 16. pogosti mlado listje, 17. kalup, vzorec, 18. zver, 19. otok v Donavi pri Beogradu, 22. rimski bog ljubezni, 23. pritok Urala, 24. poganek, clima, 26. ljudozerec, 29. ime slov. filmske igralke 30. tekstilna tovarna v Varaždinu, 32. zdravilišče, okrevališče, 33. vas pri Ljubljani, 34. krtica za bišvo meddržavno ustanovo, 35. španski spolnik, 36. značka za anconsko pokrajino, 37. črke, ki označujejo nebesne smeri, 38. 3391 m visoka gora nad Zgornjim Engadinom v Švici, 39. mednarodni jezik, 41. filmska zvezda, 43. igračna karta, 45. števil, 47. predlog, 48. družba potujočih trgovcev ali romarjev v pušavi, 49. hitropisec.

Navpično: 1. ljudski sodnik, 2. upoštevanje okolnosti, 3. sledi spovedi, 4. uglajenega vedenja, 5. polovica pese, 6. letopis, 7. zimski naravni pojav, 8. jonski otok, domovina Odiseja, 9. nadioga, preglednica, 10. veznik, 11. v torbi, 12. okrajšano žensko ime, 13. angleški vojak (fon), 14. vrsta železniške proge, 15. člen, odstavek, odelek, 17. cvetlica, 20. južni sad, 21. valutna ok

Pregled gibanja zelenjavnih cen na ljubljanskem trgu

Z malimi izjemami se je zelenjava od januarja 1942 do vključno decembra vsa podražila — Najbolj so se podražili zelena, šalotka in česen

Ljubljana, 5. januarja
Cene zelenjave na ljubljanskem trgu so se malo spremenile. Poseben odbor, v katerem so poleg drugih tudi zastopniki proizvajalcev in potrošnikov, jih nadzoruje in v njegovo pristojnost spadajo predlogi glede podražitve ali pocenitve. Maksimalne cene je mestno poglavarstvo izdajalo v zelo različnih presledkih v zvezi s spremembami pomladanskega časa časih dvakrat, časih pa tudi samo enkrat na mesec. Poleg so izhajali skoraj redno vsak teden.

Maksimalni ceniki so se od časa do časa prilagajali raznim okoliščinam, ki odločajo o dovozu zelenjave na trg, in cene so rasle ali padale. V splošnem kaže primerjava, da se je zelenjava od začetka januarja do konca decembra letos podražila. Vendar ne vsa enakomerno. Nekateri vrste bolj, druge manj. Nekaj povprečja pa ima isto ceno, kakršna je bila pred enim letom.

Popoln seveda ta pregled gibanja zelenjavnih cen na ljubljanskem trgu ni. Sestavili smo ga na podlagi maksimalnih cenikov. Mnogo zgodnjega, prvega blaga pa prihaja na trg, ko mu cene še ni maksimalizirane. Gre za prideleke iz toplih gred in razne specialitete, ki so napredaj le v manjših količinah in imajo običajno visoko ceno. Maksimalni ceniki so limitirali cene šele kasneje, ko je bil dovoz večji in se je že začela redna dobavna sezona. Kljub temu je ta pregled zanimiv, saj nam prikazuje gibanje cen, ki so za naše najbolj občutljivi najširši delovni sloji.

Prvi maksimalni cenik je letos izšel v veljavnosti od 5. januarja naprej. Zadnji, ki ga mi še upoštevamo, pa z veljavnostjo od 21. decembra. V tem času so se gibalne cene posameznim vrstam zelenjave takole: Zelje. Zeljnate glave so bile v prodaji na debelo v začetku leta po 0,80, konec marca se je cena dvignila na 1,50, kar je ostalo do začetka maja, ko jih maksimalni cenik ni več upošteval, ker je bil že ves lanski pridelek razprodan. Novi pridelek se je pojavil na trgu v začetku julija, cene na debelo so bile maksimalizirane šele v začetku avgusta, in sicer po 1,50 za kg. Konec septembra so popustile na 1 liro, kar je potem ostalo do konca leta.

Cene zeljnatih glav nadrobno so se gibale vzporedno. V začetku januarja so bile po 1 liro, sredi februarja so se dvignile na 1,20, konec marca na 2, kar je potem ostalo do začetka maja. Novo zelje je bilo v nadrobni prodaji prvič maksimalizirano sredi julija na 3,80. Že teden dni kasneje je popustilo na 3, v začetku avgusta na 2,50, konec avgusta na 2 in konec septembra na 1,50, kar je potem ostalo do konca leta.

Kislo zelje je bilo lani maksimalizirano v dveh kakovostih. Zeljarsko kislo zelje je bilo po 2,50, kmečko kislo zelje pa po 2 liri. Sredi aprila se je oboje podražilo za 50 centozimov, kar je potem ostalo do konca julija. V avgustu zelja skoraj ni bilo na trgu, zato ga je maksimalni cenik izpustil za tri tedne iz nadzorstva. Vnovič je bila cena določena zadnji dan avgusta, in sicer samo za zeljarsko kislo zelje, ker je dovoz kmečkega prenehal. Nova maksimalna cena je bila 4 liri kg. Ostala je v veljavi do konca leta nespremenjena.

Rdeče zelje ima kratko sezono. V začetku leta je bil kg po 1,50, kasneje pa se je cena naglo dvignila na 2, 2,50 in sredi februarja celo na 3 liri, kar je bilo v veljavi do 25. maja. Novo rdeče zelje je bilo maksimalizirano šele sredi oktobra na 2 liri za kg, kar je ostalo do konca leta.

Repa. Do začetka junija je stari pridelek repe bil maksimaliziran po 0,60 na debelo in 0,75 na drobno. Novi repi so sredi junija določili ceno na 2 liri, kasneje pa je kmalu popustila na 1,50 oziroma 1 liro. V začetku avgusta je padla celo na 0,75. Sredi oktobra je bila maksimalizirana cena za repo na drobno in na debelo. Na debelo je bil kg po 0,75, na drobno pa po 1 liro. Tako je ostalo do konca leta.

Kisla repa je eden redkih pridevkov, ki mu je bila cena maksimalizirana vse leto. Svojo začetno ceno 2 liri je obdržala do srede oktobra, ko se je dvignila na 2,50, kar je potem ostalo do konca leta.

Ohrvot. Stari pridelek je bil maksimaliziran do začetka maja. V začetku po 1,50 se je potem dvignil na 2 oziroma 2,50 liri kg. Novi ohrvot je bil maksimaliziran konec junija: kg 4 liri. Kmalu je popustil na 3,50, 3, kasneje na 2,50, konec septembra pa na 2 liri za kg in je ta cena v veljavi še danes.

Brstnati ohrvot je že specialiteta. Pridelek je neznaten, kupcev pa tudi bolj malo. Do konca maja je bil maksimaliziran po 5 liri za kg. Novi pridelek pa sploh ni bil upoštevan v maksimalnem ceniku. Kar ga je bilo, je bil kmalu razprodan tako, da bi maksimaliziranje ne imelo smisla.

Cvetača. Do srede januarja je bila po 3,50. Cena novemu prideлку je bila maksimalizirana konec junija na 5 liri, kar je potem ostalo do začetka decembra, ko cvetača ni več upoštevana v ceniku.

Koleraba. Kolerabice so bile maksimalizirane vse leto. Do začetka junija so bile po 3 liri, dva tedna potem po 3,50, nakar so znova popustile na 3 in kasneje na 2,50. Konec septembra so popustile na 3 in v začetku decembra na 4.

Rumena koleraba je bila v januarju po 0,70, kasneje do konca aprila po 0,80 in v maju po 1 liro. Novi pridelek rumene kolerabe je bil maksimaliziran v začetku avgusta na 1,50. Cena je nato ostala nespremenjena do konca leta.

Rdeča pesa. V začetku po 2 liri, je v februarju popustila na 3. Novi pridelek je bil sredi junija maksimaliziran na 4 liri za kg. Popustil je potem na 3,50 in sredi julija na 3, kar je v veljavi še danes.

Korenje. Rdeče korenje je v začetku leta zelo spremenljalo ceno. V začetku je bilo po 2,50, potem po 3, 3,50 in konec aprila po 4 liri kg. Konec junija je popustilo na 3,50 in sredi julija na 3. Takšno ceno ima rdeče korenje tudi v zadnjem maksimalnem ceniku.

Rumeno korenje je bilo v začetku po 0,80, v februarju pa se je dvignilo na 1 liro. Novi pridelek je bil maksimaliziran sredi oktobra na 1 liro, novembra se je cena dvignila na 1,20 in sredi decembra na 1,50, pri čemer je ostalo.

Redkev. Crna redkev je bila do konca aprila po 1,20 liri, potem pa se je cena

dvignila na 1,50, kar je ostalo do zadnjega cenika.

Rdeča redkvice je bila maksimalizirana prvič sredi aprila na 12 liri kg. Nato pa je naglo popuščala. Dva tedna kasneje je bila po 10 liri, konec maja 6, v začetku junija 4 in sredi junija 3. Ta cena je potem ostala, dokler je bilo kaj tega sočnega pridełka na trgu. Konec septembra cena ni bila več maksimalizirana.

Hren je imel samo dve ceni. Do konca aprila je bil po 3 liri, potem pa se je dvignil na 4 liri, kar je ostalo do konca. Peteršilj je prav tako imel samo dve ceni. Po 3 liri je bil do začetka februarja, potem pa vse leto po 4 liri kg.

Por je bil upoštevan samo do konca julija. V začetku po 3 se je kmalu dvignil na 3,50, konec junija pa je popustil na 3,50. Novemu prideлку cena še sploh ni bila maksimalizirana.

Zelena je bila prve dni januarja po 2,40. Že drugi cenik jo je dvignil na 3,25, tretji pa na 4, kar je potem ostalo do konca leta.

Cebula. Domača čebula je pogostejše spreminjala ceno, vendar je končno prila nazaj na svojo izhodno ceno, ki je bila 2 liri. Od februarja do konca aprila je stal kg čebule 2,50, potem 3 in konec maja in večji del junija 4 liri. Cena je nato zopet popuščala. Najprej na 3, potem na 2,50 in konec avgusta na 2 liri, pri čemer je ostalo.

Šalota je bila v začetku po 2 liri kakor čebula. Potem pa se je hitreje dvigala. Do konca aprila je bila po 3, potem do konca maja po 4 in do srede junija po 5 liri. Cenik z dne 13. julija jo je znižal na 4 in je to ceno ohranila do zadnjega.

Česen. V januarju je stal česen 4 liri, februarja se je dvignil na 5, aprila na 6 in maja na 7 liri kg. Popustil je sredi julija na 6 oziroma 5. Vendar se je konec avgusta ponovno začel dvigati: najprej na 7, novembra pa na 8 liri kg.

Solata. Lanski pridelek endivije je bil enotno maksimaliziran najprej po 3,80, februarja in marca po 4,50. Nova endivija je bila razdeljena na dve kakovosti: zelena in rumena. V začetku sta bili obe po 4, kasneje po 3 liri. V začetku novembra je bila rumena po 4, zelena pa po 3. Decembra sta se obe podražili za 1 liro.

Motivilec je lansko zimo imel dve ceni: veliki je bil po 8, mali pa po 12. Nekaj časa so ga prodajali tudi neotrebjenega,

ki je bil po 6. Novi motivilec je v oktobru imel enotno ceno 6 liri, konec novembra se je dvignil na 8 in v decembru na 10 liri kg.

Zeleni radič je bil sredi aprila maksimaliziran na 10 liri, konec maja je popustil na 6, v začetku junija na 5, sredi junija pa na 3 liri. V začetku novembra se je zopet dvignil na 4 kolikor stane še danes. Njivski radič (cikorijski) je bil v začetku leta po 4 liri, kasneje ni bil več maksimaliziran. Gojeni radič je bil do konca aprila po 10, kasneje po 6 liri. Zadnji cenik mu je določil ceno 8 liri za kg.

Regrat je bil maksimaliziran v treh cenikih: zeleni po 3, beli po 5 liri.

Berivka je bila konec aprila maksimalizirana na 10 liri. Konec maja je popustila na 4, potem na 3 in končno na 2 liri.

Glavnata solata je konec maja dobila ceno 5,70. Popuščala je potem naglo na 5, 4 oziroma 3, kolikor je stala do konca julija. Nato se je zopet dvignila na 3,50 in v začetku avgusta na 3,70. Tako je ostalo do začetka novembra, ko je izpadla iz maksimalnega cenika.

Špinata je imela do avgusta enotno ceno. Upoštevana je bila samo mehka špinata. Najprej po 4,40, potem po 4,80 se je februarja dvignila na 5, aprila celo na 6,50, potem pa je zopet popuščala na 6 in 4. Avgusta je bila določena cena tudi za trdo špinato na 3. V decembru je veljala zopet enotna cena po 5 liri.

Beluški so bili v maju po 14, v juniju po 9 in juliju po 8 liri.

Grah je ves čas imel enotno ceno 4,50 liri za kg.

Buče so bile maksimalizirane konec junija na 1,50, sredi julija pa so popustile na 1 liro. Bučke so junija stale 4,50, julija so popustile in se ustale na 3,50.

Kumare so imele vedno trojno ceno. Za kuhanje: najprej po 10, potem po 8, 6, 4 v začetku avgusta po 3,25, konec avgusta pa po 2,50 liri. Za vlaganje: večje so bile po 8, manjše pa po 12 liri kg.

Stročji fižol je bil do začetka julija do srede oktobra maksimaliziran na 4,80 liri.

Zelena paprika je bila sredi julija po 12, potem pa je znižala ceno na 10,7 in končno na 5,30, kolikor je stala do konca avgusta do konca novembra.

Paradižniki so bili maksimalizirani v štirih izdajah cenika. V začetku avgusta po 2,70, potem pa po 2,30.

DNEVNE VESTI

Podpis dodatnega protokola k italijansko-bolgarski trgovinski pogodbi. Predsednik bolgarskega ministrskega sveta in zunanji minister Filov ter italijanski minister grof Magistrati sta podpisala v prostorih bolgarskega zunanjega ministrstva dodatni protokol k svojičasni trgovinski in plovi pogodbi med predstavnikoma Bolgarje in Italije, ki je bila sklenjena leta 1934. V tem dodatnem protokolu določa bolgarska vlada posebne davčne ugodnosti olajšave za tiste predmete, ki jih italijanska tekstilna industrija uvažuje v Bolgarijo. Določbe dodatnega protokola so stopile takoj v veljavo.

Strankin Tajnik prisostvuje predstavi v prid vojnemu ranjenecem. Iz Rima poročajo: Tajnik Stranke Vidusseni je prisostvoval skupno z glavnim podpoveljnikom Gila Bonamicijem ter mestnim zveznim tajnikom predstaviti, ki je bila uporzorjena v prid italijanskim vojnim ranjenecem. Ob tej priliki se je Ekse V. dusecni delj časa razgovarjal z navzočimi vojnimi ranjenici, ki so se pred nedavnimi vrtili s pesemskih bojišč.

Potapljač umrl zaradi preutrujenosti. 48letni potapljač Salvatore Arcoreo iz Palermo se je isti dan še dvakrat potopil pod morsko gladino. Bil je v službi neke zasebne tvrdke. Navzlic odsvetovanju nekaterih njegovih stanovskih tovarišev se sledil se tretjič v morje, četudi so mu tovariši potapljači prigovarjali, naj odloži svoje delo na naslednji dan, ker so opazili na njem znake preutrujenosti. Čez dobro uro se je Arcoreo vrnil na kopno. Po nekaj korakih se je zgudil na tla in obledel nezavestno. Prepeljali so ga v palčarsko bolnišnico, kjer je kmalu zatem umrl.

Mrzli noči je odprnil. 44letni delavec Alojzij Baraldi iz Belluna pri Veroni se je vračal zvečer z dela domov. Spotoma se je verjetno prišla slabost, sedel je ob cestnem robu in zadremal. V ostrem nočnem mrazu pa je siromak otrgnil in zmrazil. Našli so ga mimoideči naslednje jutro mrtvega.

Vprašanje dnevnega in periodičnega tiska. V Rimu se je sestal izvršni odbor nacionalne fašistične federacije založnikov ter izdajateljev dnevnega in periodičnega tiska. Člani odbora so razpravljali o pomembnih založniških vprašanjih dnevnega in periodičnega tiska. Zatem je federacijski predsednik nacionalni svetnik Alessi proslavil spomin te dni umrlega dr. Julija Barale, ki je posvetil kot federacijski podpredsednik svojo dragoceno dejavnost razvoju in interesom federacije.

Opozorilo delodajalcem. Vse delodajalce izven Ljubljane, ki so bili v preteklih mesecih zaradi višje šle primorani prekiniti z obratovanjem in odpušiti svoje uslužbence pa jih zaradi izrednih prometnih razmer doslej še niso mogli odjaviti iz zavarovanja pri Zavezi za socialno zavarovanje, oziroma pri njegovih p-slovnicih, vobito, da to sedaj, ko je poštni premet pri mnogih poštinih uradih zopet obnoven, po možnosti store čimprej, da se jim zavarovalni prispevki ne bodo zaračunavali še naprej. V primeru, da nimajo odjavnih tiskovin, naj delodajalci iz dela izstopujejo uslužbence odjavijo po dopisnici ter za vsakega uslužbenca posebej navedejo njegove točne osebne podatke in dan, kdaj je zadnjičkrat delal. Te podatke naj občina s svojo stampiljo tudi potrdi.

Doprtni kip letalca L. Maranagoniju. Jutri bo v prostorih dednega zavetišča »Leonardo Maranagoni« v Bovislu slovesno odkritje doprsnega kipa imetelja zlate svetlinje Leopolda Maranagonija, ki je padel dne 6. januarja 1941 na bardijskem

LJUBLJANSKI KINEMATOGRF
Delavnosti: ob 14.30, 16.30, 18.30;
Sloga od 14.30 dalje. — Nedelje in prazniki: ob 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41
Z dobro voljo v Novo leto!
Najboljša burka sezone! Ferruccio
Fagliviani prepeva popevke in arije
Ženska le vara nas...
Carlo Campanini, Fioretta Dolfi
v glavnih vlogah

KINO SLOGA — TELEFON 27-30
Mogočen val domotožja in ljubezni
v filmu po romanu I. M. Franka
MED HAMBURGOM IN HAITI
V glavni vlogi: Gustav Knuth in
Gila Uhlen. Predstave ob delavnikih
od 14.30 dalje. Ob nedeljah in praznikih
ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.
Konec ob 20.15.

KINO UNION — TELEFON 22-21
Odlični film po Fogazzarovem
romanu
Palaca ob jezeru
V glavnih vlogah: Isa Miranda in
Andrea Checchi
Zaradi izredne dolžine filma predstave
vsak dan ob 15 in 17.30; ob nedeljah
in praznikih matineja ob 10 uri

nebu. Kip je umetniško delo zmagovalke
za kiparsko nagrado »Littorio« 1942 Julijane
Racchidii Sarzana.

Zakasneli ženini. V neki mlanski cerkvi bi se imela vršiti poroka 25letnega Ferdinanda Anellija z 20letno šiviljo Adelajdo Caretti. Vsi so bili zbrani v cerkvi in pred cerkvijo, le ženina ni bilo na sprejeto. Nenadoma pa se je pojavil v cerkvi mladenič, ki je šepnil nevesti na uho: Ženin se je ubil. Nastala je zmešnjava, starš so odpeljali svojo hčerko domov. Kmalu zatem pa se je pojavil v cerkvi ženini, ki pa ni našel neveste. Pohitel je na njen dom, kjer je zvedel za dogodok. Izkazalo se je, da so ženina zadržali nekateri njegovi prijatelji, ki so skrivaj poslal nekega tovarša v cerkev, da izusti omenjene besede. Seveda je bila ta šala precej bridka in neumestna, saj je neveste za več ur izgubila svoje živčno in duševno ravnotežje. Nevestini starš so zaradi tega dogodoka pošli ženinovega bratranca, 29letnega Nella Mancinija, ki je zasnoval neumestno šalo. Povzročitelj nespametne šale so obeta ostra kazni. Poroka se je naknadno v redu izvršila.

Natečaj štiri študijskih ustanov. Pri št. univerzi v Miľanu je bil razpisán natečaj za štiri študijske ustanove »Arnaldo Mussolini«, vsaka v znesku po 5000 Lir. Za omenjene ustanove se lahko potegujejo štiri mladeniči iz pokrajin Romagne, Sicilije, Albanije in Ljubljane, ki so vpisani na veterinarski medicinski fakulteti.

Lep uspeh nove italijanske opere. Na odru permskega gledališča je bila krstna predstava nove italijanske opere »Antigona«, ki jo je uglasbil mlad italijanski skladatelj maestro L'viabelli. Avtor je moral desetkrat pred zastor. Vsi sodelujoči so bili deležni navdušenega priznanja. Morda so neštete krat na vzklíkane občinstva na oder. Italijanska kritika zelo pohvalno ocenjuje odlike nove opere.

Novoletne čestitke

Srečno novo leto!

PRVA DOLENJSKA POSOJILNICA

METLIKA

Veselo in srečno novo leto želi
T. EGER
modna trgovina
LJUBLJANA Sv. Petra c. 2
SREČNO NOVO LETO ŽELI
„ELHOMA“ J. Slejko
stroji za obdelavo lesa
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta št. 3 Telefon 25-31

TOVARNA ZA DIASLAD, SLAD IN KVAS
Rudolf Zaloker
LJUBLJANA
ALOJZIJ MROVLJE
kartonaza
LJUBLJANA Emonska cesta 2

Novi prostori vatikanskega državnega tajništva. Vatikanski državni tajnik mons. Maglione si je te dni natančno ogledal na novo preurejene prostore vatikanskega državnega tajništva. Spremljal ga je mons. Dominik Tardini, ki je kardinalu Maglioni točno obrazložil posamezne nove ureitve.

Študijske ustanove za dramski nastop. Albanski prosvetni minister je napovedal natečaj dvanajstih študijskih ustanov, ki so namenjeni albanskemu dramskemu nastopu, ki bi se rad izboril ter izpopolnil v starih dramske umetnosti. Natečaju se lahko odzovejo nadarjeni mladeniči obeh spolov. Namen tega natečaja je ustvariti pogoje za urednejše in večerje za novo albansko gledališče.

Verdveč »Otello« na florentinskem odru. Te dni je bila uporzorjena na odru florentinskega mestnega gledališča znamenita Verdijeva opera »Otello« pod vodstvom maestra Marija Rossija. V naslovni vlogi je sodeloval odlični tenorist Avrel Jan Pertile, ki je pel Otello tudi ob lanskem uprizoritvi omenjene opere na odru triestinske opere. Z izrednim uspehom je debitiral v tej operi mnogo obetajoča mlada rimska pevka Klara Salsoli, hčerka odličnega skladatelja Petra Salsolija. Mlado pevko odklikujejo tudi izredne igralske sposobnosti. Na italijanskem opernem odru se je utirila nova zvezda.

Nesreče. Zaradi nesrečnih padcev so se ponesrečili naslednji ponesrečenci, ki so jih prepeljali v ljubljansko bolnišnico v zadnjih dneh: Ciril Hrovat, 35letni čevljarški mojster iz Ljubljane, je padel na Poljanski cesti in se pobil na obrazu; — Matija Strle, 37letni steklar iz Ljubljane, je padel z lestve in se precej potolkel; — Fr. Zajc, 57letni delavec iz Ljubljane, se je pri padcu ranil na levi nogi; — Karol Umek, 52letni kuhar iz Ljubljane, si je pri padcu zlomil levo; — Fr. Poljanšek, 56letni zasebnik iz Ljubljane, si je pri padcu z lestve pobil na rokah in nogah; — Peter Majer, 12letni dijak iz Ljubljane, je padel pri drsanju in si zlomil desno nogo.

IZ LJUBLJANE

—lj Davi —14.50. Hujšega mraza si več ne želimo, vendar ga pa še moramo pričakovati, ker zračni tlak še narašča. Pregled temperature po novem letu nam kaže, da mraz stalno narašča, le nedelja je bila izjema, ker je bilo topleje kakor v soboto. Včeraj se je pa mraz začel tem hitreje stopnjevati. Maksimalna temperatura je znašala včeraj samo —5,2°. Ponoči je ostalo jasno, zato se je tem bolj ohladilo in davi je znašala minimalna temperatura sredi mesta —14,5° ter je bila torek za 30 nižja kakor včeraj jutraj. To pa ni bila današnja minimalna temperatura, ker se je mraz stopnjeval še po 7 uri.

—lj Pianist Anton Trost in violini Jan Šlais, dvojica naših umetnikov, ki uživata splošen ugled in umetniški sloves, bode ta v petek, dne 8. t. m. v veliki filharmonični dvorani komorni koncert, katerega lahko imenujemo tudi sonatni večer. Izvajala se bodo dela treh mojstrov svetovnega slovesa: Veracini, Beethoven in Bartolde. Začetek koncerta bo točno ob četrt na 7 zvečer. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

—lj Dirigent Drago Mario Šljanec pripravlja V. simfonični koncert, ki bo v ponedeljek, dne 11. t. m. ob 7, uro v veliki uniojski dvorani. Tudi za ta koncert je izbral izvrsten program, na katerem so s svojimi deli zastopani skladatelji: Corelli, Čajkovski in Adamič. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

—lj Dnevne instrukcije, Novi trg 5/III. Pouk jezikov. Dijaki (inje) vseh srednjih in meščanskih šol se pod vodstvom diplomiranih filozofov lahko na toplem pripravljajo za šolo. Šolska priprava je dnevna, in sicer dopoldne od 9—11, za one, ki imajo pouk popoldne, in od 3—5, popoldne za one, ki imajo pouk naslednji dan.

—lj Umrl so v Ljubljani od 23. do 31. decembra 1942. Mihalinec Marija, rojena Bevc, 79 let, vpkojenka tobacne tovarne, Predmajska ulica 31; Notar Marija, 81 let, zasebnica, Vidovdanska cesta 9; Rus Franciška, rojena Breznikar, vdova usnjarka, 75 let, Celovška cesta 57; Pirc Marija, 41 let, učiteljica, Rožna ulica 41; Markelj Franc, 38 let, uslužbenec drž. žel., Obrtniška ul. 2; Markovič Alojzij, 23 let, ekspediter Ljudske tiskarne, Galjeva 76; Strucec Drago, 71 let, bivši carinski posrednik, častni konzul Portugalske in posestnik, Galletova ulica št. 24; Herfort Jožef, 77 let, sodar in hišni posestnik, Zaloška cesta 161; Novak Jožica, rojena Šapla, 57 let, soproga profesorja, Gradšče 10; Poljanec Marieta, roj. Wohlgemuth, 78 let, zasebnica, Rožna ulica 27/1; Jernej Katarina, 57 let, posestnica, Jarmkova ulica 8; Kapš Berta, 68 let, učiteljica ročnih del v pokroju, Vidovdanska cesta 9; Odep Jurij, 48 let, inkasant, Bleweisova cesta 51 a; Klauer Fani, 66 let, prokuristinja zavarovalnice Dunav, Ulica

dopoldne Honorar nizek. Starši, izrabite ugodno priliko! Prijavljanje dnevno od 9—11 in od 15—17. Novi trg 5/III.

KINO MOSTE
2 vefilma; samo 3 dni:
Kresna noč
in
Trgovca s sužnjami
na praznik ob 14. in 17. uri. Danes in v četrtek ob 17. — Konec ob 20. Predprodaja na praznik ob 10.30 dalje

stare pravde; Cile Dabiziv, 6 mesecev, sta trgovskega zastopnika, Glavarjeva 13 a; Jerinec Marija, rojena Jančič, 72 let, vpkojenka tobacne tovarne, Vodnikova c. 267; Šetina Alojzij, 68 let, karmosek in posestnik, Kamna gorica 15; Jurca Ivan, 54 let, poslovodja, Miklošičeva cesta 4 II; Leskovec Engelbert, 71 let, trgovski zastopnik, Vodmatska ulica 2; Rauter Dušan, 8 mesecev, Podutiška cesta 24. — V ljubljanski bolnici so umrli: Peršič Anton, 51 let, železniški uranik, Frankopanska ulica 29; Vidmar Ivan, 66 let, vrtnarski delavec, Zaločarjeva 8; Thaler Anton, 56 let, gradbeni tehnik, Rožna dolina, Cesta IX/11; Belić Karol, 1 leto, sin instalaterja, Trstenjakova ulica 1; Babšek Martin, 3 mesece, sin mehanika, Marencičeva 3; Golob Marija, 59 let, bivša trgovka, Ulica sv. Roka 3; Jaklič Božidar, 46 let, trgovski pomočnik, Celovška cesta 43; Rogič Ana, roj. Arko, 77 let, vdova sodnega uradnika, Poljanska c. 16; Perpar Kristijan, 32 let, šmarčiska c. 183; Dovč Ivan, 20 let, Dev. Mar. v Polju.

—lj Gospodinski kolektor za 1. 1943 XXI. XXII ima tokrat zelo bogato vsebino. Poleg koledarskega dela in tabel za knjigovodstvo ima v II. delu Najnujnejše znanje o pravilni prehrani in sodobnem kuhanju ter navodila za napravo in uporabo znojca za kuhanje. Dobite ga v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3. —lj Sadržajka in vrtnarska podružnica na Viču ima na praznik 6. januarja ob 9.30 v ljudski šoli na Viču XVII. redni občni zbor. Ker se bodo obravnavale važne zadeve podružnice je dolžnost vsakega člana, da se občnege zbra zanesljivo udeleži. — Odbor.

—lj Razstava Musič-Sedej-Zonič v Jakopičevem paviljonu bo odprta do nedelje dne 10. januarja.

Radio Ljubljana

Torek, 5. januarja 1943-XXI
13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovensčini. 13.17: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šljanec, sodeluje sopranska Ksenija Vidali. Operna glasba 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Opereta glasba. 14.25: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Plošče »La Voce del Padrone — Columbia« 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Simfonična glasba 20: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini. 20.45: Tipična glasba. 21.15: Koncert violonista Leona Pfeifferja, pri klavirju Marjan Lipovšek. 21.45: A. Nicotera: Pogovor v slovenski. Predavanje. 21.55: Koncert Adamičevega orkestra. 22.10: Koncert sopranistke Marije Tereze Pediconi. 22.45: Poročila v italijanski.

VAJENKO
sprejme takoj frizerski salon »RAKAR«, Prešernova ulica 9.

SUHE GOBE IN POMARANČE
prodaja Gospodarska zveza — Ljubljana, Bleweisova cesta 29.

GOSPODJE, POZOR!
Klobučarna »PAJK«
Vam strokovno osnaži, preoblikuje in prebarva Vaš klobuk, da zgleda kot nov. Lastna delavnica. Zaloaga novih klobukov. — Se priporoča — Rudolf Pakj. L

Koledar od davnine do dandanes

Koledarji v raznih dobah in pri raznih narodih — Kako so se razvijali koledarji

Ljubljana, 29. decembra.

Ob novem letu jemljemo z večjim zanimanjem v roke koledarje, da polistamo po njih z neko posebno vznemestitvijo. Človeku se zdi, da se mu odprta pogled na prihodnost, ki išče posamezne dni v koledarju ter da je razgrnjeno pred njim vse leto. V resnici nam koledar odkrije marsikaj, česar brez njega ne vedimo. Tako se poučimo o nebesnih pojavih, o luninih spremembah, sončnih in luninih mrkih, točno za minuto, kdaj se začne posamezni letni čas, to se pravi, kdaj preide sonce v takšno ali drugačno nebesno znamenje itd. Vsega tega bi brez koledarja ne vedeli. Ko pa jemljemo koledar v roke, se navadno ne vprašamo, kako je nastala ta civilizacijska prabibla in od kdaj je v rabi. Kako dolgo že človeštvo meri čas?

Zemlja kot središče vesoljstva

Koledar ni mogel nastati, dokler si človek ni pridobil vsaj primitivnih spoznanj o nebu, o vesoljstvu. Začetki civilizacije so tesno zvezani z zgodovino koledarja. Kultura pomeni prvotno obdelovanje zemlje; kulturna ljudstva so tista, ki se stalno naselijo in se začnejo preživljati z več ali manj smelnim obdelovanjem zemlje. Prve civilizacije so nastale v Sredozemlju v rodovitnih dolinah, ki se jih namakale velike reke. Obdelovanje zemlje je bilo odvisno od letnih časov; računati je bilo treba z človeškimi in suhimmi dobami. Delo je moralo biti opravljeno ob pravem času. Letni čas so se vrstili v večnem, dolocenem redu. Slovek je opazil, da je vsega tega spreminjanja v naravi vzrok sonce, ki ga je zaradi tega tudi začel obžalovati kot mogočnega življenjskega gibalca, kot oprijemalca zemlje. Tako je bil človek skoraj pristen, da je opazoval nebesne pojave, navidezno gibanje sonca in lune. Razumljivo je, da ni mogel prepoznati tudi drugih nebesnih teles in da jim je začel pripisovati mogočen vpliv na vse življenje na zemlji. Pri prvih civiliziranih ljudstvih se je razvila astronomija, ki je zaslužila to ime že pri Egipčanih in Asirijcih. Seveda si v davni se niso mogli ustvariti prave slike o vesoljstvu, odnosa vesoljstva sploh niso videli, kajti po ptolomejskem sistemu je bila zemlja središče vesoljstva, zvezde so pa bile kot kras na zemeljskem baldahinu. Sonce je krožilo okrog zemlje, kakor so tudi planeti plesali okrog nje. Kljub temu so pa stari astronomi vedeli o nebesnih pojavih vsaj toliko, da so lahko začeli sestavljati primitivne koledarje na osnovi opazovanj gibanja sonca in lune. Začeli so meriti čas, tako da so ga delili na leta in mesece.

Zemlja v večnem krogotoku

Prvi astronomi seveda niso mogli povsem točno zračunati časa, ki ga porabi zemlja za svojo pot okrog sonca, odnosa kakor se jim je zdelo tedaj, sonce okrog zemlje. Zato tudi koledar ni mogel biti povsem točen, ker ni bilo do sekunde točno določeno, kako dolgo je sončno leto. V začetku prav tako niso mogli povsem točno zračunati, kako dolgo je lunino leto, odnosa meseca. Zemlja napravi pot okrog sonca v 365 dni, 5 urah, 48 minutah in 46 sekundah; ta čas imenujemo sončno leto. Človek je kmalu opazil, da se luna spreminja dvajsetkrat v času, ko napravi sonce navidezno pot okrog zemlje. Zdi se, da so v davni zdeli meriti čas po luninih spremembah, zato Grki in Rimljani so poznali samo sončno leto. Pri nastanku koledarja in meritvi časa je imela večji pomen luna pri vzhodnih narodih, kjer je še vedno v čast. To bomo sprevredili zlasti pri muslimanskem koledarju.

Nastanek tedna

Luna se prerodi približno v 29 dneh in pol. V mesecu spremeni luna štirikrat svoj obraz: mlaj, odnosno mlada luna, prvi krajec, sčip in zadnji krajec. Če torej mesec delimo s 4, dobimo 4 tedne. Tako je tudi nastal teden, 7 dni. Toda teden se ne more krti točno s časom luninih sprememb, kajti 4 x 7 = 28 in ne 29 in pol. Kljub temu se je delitev meseca na tedne zdeli najprimernejša, ter se je ohranila v tisočletjih. Dnevi so seveda morali dobiti imena. Izvor imen dnevo je treba iskati v ptolomejskem planetarnem sistemu. Po tem sistemu so planeti razvrščeni v strogem redu. Dnevi so bili imenovani po posameznih planetih, a med planeti so šteli tudi sonce, ker so pač mislili, da je zemlja središče vesoljstva. Pozneje se je razvila astrologija, ki je v razmerju do astronomije kakor alkemija do kemije, so verovali, da vsako uro dneva ali noči vladajo nad življenjem zemlje dolžni planeti. Po planetu pa, ki je vladal prvo uro dneva, se je imenoval ves dan. Če je torej vladal prvo uro dneva Saturn, se je dan imenoval po njem, t. i. sobota. Drugi planeti so vladali v naslednjih urah dneva v tem redu: 2. uro Jupiter, 3. Mars, 4. Sonce, 5. Venera, 6. Mer-

kur, 7. Luna, 8. zopet Saturn itd. — 24. Mars, zato je prvo uro naslednjega dne vladalo Sonce in dan se je imenoval Dies Solis — sončni dan, t. j. nedelja. Za nedeljo je sledil lunin dan, zato se tudi v romanskih jezikih ponedeljek imenuje po lunini. Prav tako imajo Nemci Montag in Angleži Monday. Po latinsko se so imenovali dnevi: Dies Lunae (ponedeljek), D. Martis (D. Mercurii, D. Jovis, D. Veneris, D. Saturni). Glede imena sobote ne slišajo, ali zvirajo od hebrejskega imena Sabbath ali od asirskega imena Sonca — Sams.

Solčno in lunino leto

Rekli smo, da se luna prerodi v soncem letu dvajsetkrat, a s tem ni rečeno, da se lunino leto krije s sončnim. Vedeti moramo, da znaša 12 mesecev, to se pravi pravih mesecev, ne koledarskih, 354 dni. Lunino leto je torej približno 11 dni krajše od sončnega. Ta razlika je za zgodovino koledarja zelo pomembna. Koledar se je razvijal v stremeljenju, da bi prilagodil lunino leto čim bolj sončnemu. Astronomi so tudi iskali določitev daljših dob, tako da bi se začel luninega in sončnega leta krila v dolžni dobi ter v kakem dolgem času bi se to ponovilo. Že Egipčani so zračunali daljšo dobo velikega časovnega krogotoka, in imenujemo jo solstično dobo po imenu Sothis (— Sirius). Ta doba traja 1460 let; v nji se sklene krogotok, ko napravi Sirius svojo dolgo pot ter se povrne na staro mesto na nebu. Ta doba se je začela po egipčanskem koledarju l. 2782 pr. Kr. To se pravi, da so že v davni merili čas tudi z večjim merilom, ne le s krogotokom navidezne sončne poti okrog zemlje. Naj omenimo še kaidajsko dobo, ki je dolga 18 let in 10 dni; v tej dobi sonce in luna zavzmeta isti položaj na nebu. Zato se ta čas imenuje tudi doba mrkov. Velika egipčanska doba traja 3600 let in jo imenujemo tudi veliko leto. Po veri Egipčanov se v tej dobi svet povsem prerodi. Ta doba je istovestna po grških piscih imenovanem platoničnem letu. Omeniti moramo še juljsko do-

bo, ki jo je zračunal Josip Scaligero leta 1583. Ta doba se sestoji iz produkta števil krogotokov sonca in lune itd.: 28 x 19 x 15 = 7980 let. Zadnje leto te dobe bo l. 3267. Ta doba, odn. smo meritev časa ima prednost, da zajema vse zgodovinske dogodke, vendar se oziroma pri današnjem štetju raje na letnico Krstusovega rojstva. Med pomembnejšimi dobami za daljšo meritev časa naj opozorimo še sabbatsko dobo in jubilejno dobo židov. Sabbatska doba je dolga 7 let, jubilejna pa 49 let. Vsako 50. leto je jubilejno ali leto odpustanja.

Nastanek imena koledar

Še dolgo potem, ko so astronomi že postavljali koledarje, navadni zemljani niso imeli še nobenega opravka s koledarjem. Izbranci so čitali z neba kakor iz odprte knjige; njim so božanstva odkrivala velike skrivnosti o gibanju sonca, lune in zvezd, da so naznanjali ljudstvu začetek letnih časov lunne spremembe itd. Zato ni bilo nič čudnega, da je razglabljanje dogodkov, ki so bili v zvezi z nebesnimi pojavi bilo prepovedano svečnikom. Tudi v rimski dobi je bil koledar še dolgo skrivnost. Koledarje so sestavljali s sodelovanjem astronomov vladarji. V krščanski dobi po razpadu rimskega imperija so to častno nalogo prevzeli papeži. Ime koledar izvira od grške besede kalein, kar pomeni klicati, razglasiti. Prvotni rimski koledar je naznanjal trajanje meseca, razna opravila, poljska dela, dolžni praznike, igre, nebesne pojave itd. Kalendare so se imenovali prvi dnevi meseca, prvi dnevi mlade lune. Po tem imenu so kristli table, ki so naznanjale za ves mesec posamezne dneve, praznovanja in opravke, sporoceno državljanom. Ta obveštila so prej ustno razglasila ljudstvu. Od rimskega koledarja je maršal prevzel krščanski koledar. Šele potem je postal koledar bolj popularen, ko so ga Rimljani začeli zveščati, odnosno, ko je dobil svoje ime, ki si ga je ohranil v raznih jezikih do dandanes. — O posameznih koledarjih se bomo še pomenili posebej.

Rumunija bo sama pridelovala riž

Na leto ga rabi okrog 20.000 ton — Najboljša riževa polja ob Dunavi

Pospeševanje poljedelstva v Rumuniji je že doseglo lepe uspehe. Še nedavno Rumunija sploh ni pridelovala ohraric, pa tudi krompirja, krme in bombaža mnogo manj kakor zdaj. Končno je treba omeniti tudi riž, ki so ga začeli pridelovati v Rumuniji. V mirnem času rabi Rumunija samo letno okrog 20.000 riža in doslej ga je morala uvažati iz tujine. V zadnjih petih letih je uvoz riža v Rumunijo stalno nazadoval, kar je bila posledica prizadevanja vlade same. Neoluskerica riža je uvozila Rumunija leta 1936 29.657 ton, naslednje leto 24.563, leta 1938 23.572, leta 1939 16.447, leta 1940 11.635, predlanskim in v prvi polovici lanskega leta pa 1483 ton.

Leta 1937 je uvozila Rumunija največ riža iz Egipta, in sicer 16.884, iz Italije pa 3590 ton. Potem je pa zavzela Italija v uvozu riža v Rumunijo prvo mesto. Vsako leto ga je uvozila okrog 11.000 ton. Šele leta 1940 je bil uvoz riža iz Egipta zopet nekoliko večji kakor iz Italije. Od predlanskega leta pa uvažala Rumunija riž samo iz Italije in Bolgarije. Iz Bolgarije ga je uvozila predlanskim okrog 3000 ton ali približno 15% domače porabe. Z več let pa delajo v Rumuniji poskuse s pridelovanjem riža doma in v tem pogledu so bili doseženi že precejšnji uspehi. V Rumuniji pridelani riž je zelo dober in možnosti pridelovanja so večje kakor je kazalo prvotno. Pridelavek na hektar znaša 25 do 30 metriških stotov, kar je v splošnem zadovoljivo.

V poljedelskem letu 1940-41 so prvič zasedeli z rižem obširnejša polja. Pridelavek je bil zelo dober in zato je poljedelsko ministrstvo sklenilo še izdatne podprete pripravevanje rumunskih pridelavcev. Lastniki za riž primerne polja so dobili kredite, da so lahko krili stroške za ureditve riževih plantazij. Stroški so znašali 40-50.000 lei na hektar. Predlanskim so zasejali v Rumuniji z rižem že 2000 ha.

Zaenkrat lahko Rumunija računa, da bo pridelala doma približno 20% domače porabe riža. Če bi ga hotela pridelati toliko, kolikor ga potrebuje, bi morali kmetje zasejati z rižem 7000 do 8000 ha polja. Za riž najprikladnejša polja so v dolini Donave in njenih pritokov, kjer voda več-

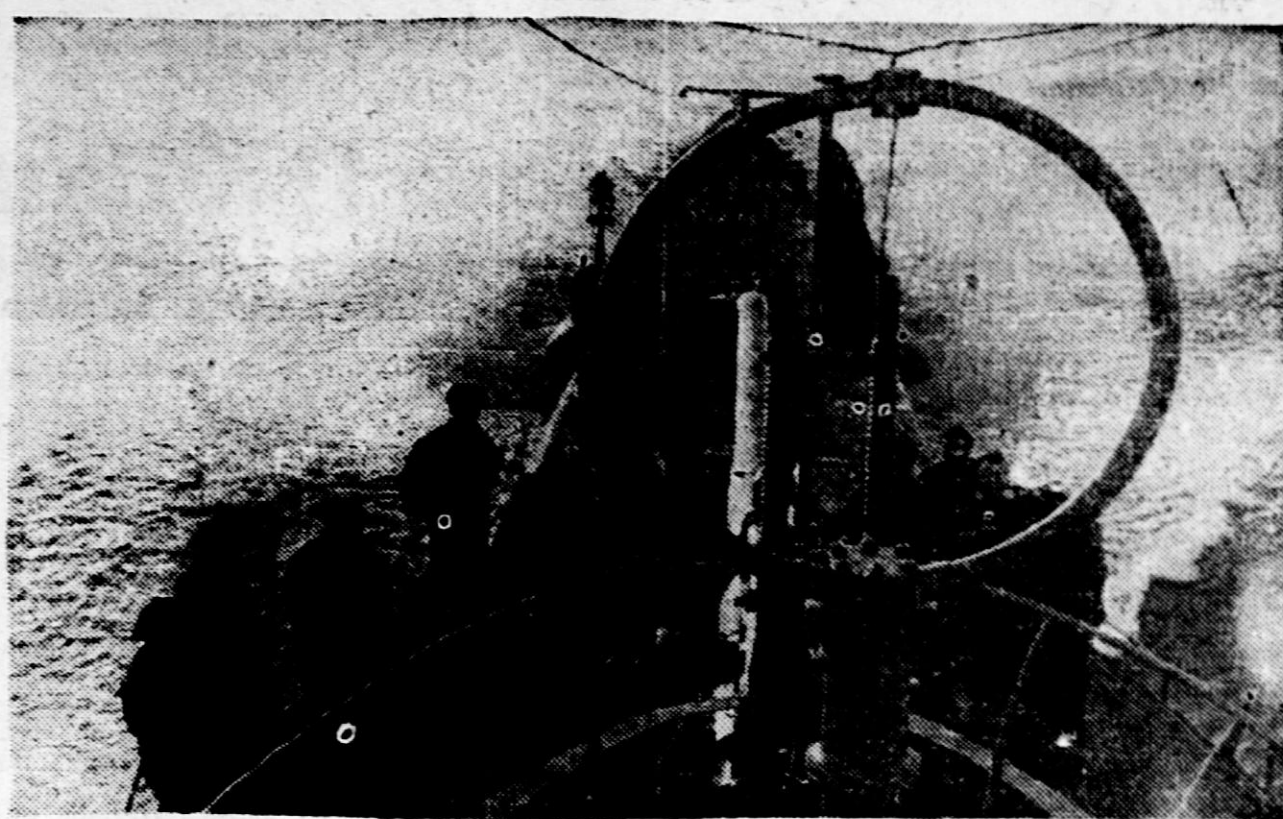
krat poplavi zemljo, tako da za travnike in pašnike ni prikladna. V upravnih okrajih Dolj, Romnac, Telerman, Ilfov, Vlaška in Jalomica je nad 5000 ha rodovitne zemlje, kjer bi lahko pridelovali riž. Preureditev teh zemljišč v riževne plantaze bi skoraj nikjer ne naletela na večje težave, ker bi umetno namakanje polja ne bilo težko. Vse kaže, da bo Rumunija že v dohodnem času v teh krajih pridelovala toliko riža, da ji ga ne bo treba več uvažati.

Nezaželen pridigar

Angleški pisatelj Jonathan Swift, ki je bil od leta 1694. anglikanski duhovnik, je postal pridigar angleškega parlamenta. Ob nastopu svojega novega službenega mesta je pridigoval o domišljavosti. Svojo pridigo je razdelil v tri dele. V prvem je obravnaval domišljavost, nato v drugem v javnem življenju, v tretjem pa na umske zmocnosti. V jednatih besedah je bil že opravič prva dva dela svoje pridige, potlej je pa nadaljeval: Zdjaj bi morali prav za prav preti k tretjemu in zadnjemu delu. Ker pa ni v tem krščanskem zboru nikogar, ki bi imel vzrok biti domišljav na svoje umske sposobnosti, nam tega problema ni treba pobrneje obravnavati. — Da je parlament takoj odsvil novega pridigarja ni nič čudnega.

Iz zgodovine Budimpešte

22. decembra 1872 je bil sprejet sklep o združitvi obeh madžarskih prestolov Ofena in Pešte ter mesta Althofen in Margaretinega otoka v mesto Budimpešte. 17. novembra 1873 se je sestala prva občinska uprava Združenja prestolice Budimpešte. Daleč nazaj so segali začetki človeške naselitve na tistem kosku zemlje, kjer se razprostira zdaj Budimpešta. Zdjaj otkopavajo ostanke rimske zasebnice v Althofenu, ki bodo vključeni po novem načrtu v ta mestni okraj. Skrbno konservirajo tudi redke srednjeveške stavbarske spomenike, ohr-

Na krovu italijanske podmornice

njene v Ofenu in Pešti, gotске cerkve in meščanske hiše, renesančne palače in pisle ostanke kraljevega gradu Matije Korvusa.

Iz baročne dobe se je ohranilo večje število krasnih stavbarskih spomenikov raztresenih po novem delu Budimpešte. Madžarska prestolnica šteje zljaj mnogo nad 1

milijon prebivalcev. Leta 1850. sta še šteli mesti Pestofen in Althofen skupaj 168.000 prebivalcev. Prvi župan Budimpešte Karel Kammermayer, ki mu je bil nedavno postavljen lep spomenik, je ustvaril z neumornim delom iz treh sestrskih mest čisto madžarsko prestolico Budimpešto, ki nosi zdaj ponosno ime kraljice Donave.

Uršulinke in njih šole

Mater Maksimilijana

je bila, rojena Kolenc, hčerka višjega poštnega uradnika. Njeni starši so umrli na isti dan in ob isti uri ob epidemiji črnih koz ki je bila zelo razširjena v Ljubljani leta 1888 in 1889.

V III. razredu meščanske šole nam je pripovedovala:

»Oče in mati sta obšla za črnim kozam sestro in mene so takoj vzeli sorodniki k sebi, da bi naju osvobodili pred to boleznijo. Nekoga dne sva šli s služkinjo sosednikov čez cesto od hotela Malek (zdaj Bata) proti hotelu Slonu. Po Slonovi ulici (zad. Prešernovi) je šel mrtvaški spreved, brez pogrebcev. (Takrat so nosili krste na nosalnicah na ramah štirje možje proti pokopališču k sv. Krištofu.) Postali sva, gledali spreved in niti slutiti nisva, da so v teh krstah trupla najhujših ljubljenskih staršev.

Ko je zvedela o smrti očeta in matere, je ostala v samostanu pri uršulinkah. dokončala učiteljico, napravila strokovne izpite za meščanske šole, kjer je bila izvrstna učiteljica in pozneje imenovana od višje oblasti za ravnateljico meščanske šole. Ob njeni smrti so vsi naši listi pisali in poudarjali, da je z njeno smrtjo odšla v večnost neprecenljiva pedagoginja ter so se pogrebe te odlične učiteljice redovnice udeležili vsi gospodje takratne višje šolske oblasti.

Učiteljica redovnica, Ostanimo le pri teh dveh besedah, a me, njene nekdanje učenke vemo, da je nam bila, iz nje je žarela ljubezen do naše zemlje, do vsega, kar nam mora biti najsvetejše v življenju, iz nje je žarela ljubezen do bližnjega, do vsega, kar je blago milo in dobro. Označevala nam je, da naj vidimo v vsakomur le sončne strani in zaključimo s plačnim ljubezni vse sončne strani.

To je bila žena učiteljica in rekla bi, mati svojim učenkam. Poučevala nas je matematiko, geometrijo in nekaj časa tudi slovenščino. Ob vsaki priliki je našla minute, da nas je objela s svojimi prsrnimi navodili za življenje.

Ob urah slovenščine nam je posebno rada govorila o Jurčicu. Brale smo »Desetega brata«. Mater Maksimilijana je s sočutjem razlagala trpljenja polno pot Martneke in ga primerjala z usodo slopnosti.

Misi gredo daleč nazaj in v sodobnost, ko pišem o tej davno pokojni učiteljici, ki je ljubila z vsem svojim žarom svoje učenke, samostanski vrt in svoj narod.

Lepa žena je to bila govorila je v globokem alitu ki je zvenel po učenci in udarjal na mlada dekliška srca.

Ni bila književnica, a izredno je vplivala na svoje učenke posebno kadar nam je govorila o naših slovstvenih pisateljih. Do vseh podrobnosti je razčistila misli književnika, o katerem smo brale in kar smo brale.

Vse od Trubarja, preko Marka Pohlina do Vodnika, preko Koscega in Prešerna smo se pomudile, medtem pa nikdar ni pozabila slovenske žene.

»Vergo in dom nam je ohranila slovenska žena«, so bile njene besede, kadar je ob njeni uri pozvonilo po snovi ki nam jo je podajala.

Ni treba, da je učiteljica tudi književnica, glavno je, kako vpliva na njena beseda na mlada srca, ki naj jih pelje v življenje. M. Stanislava je poudarjala knjigo in književnike, m. Bernarda našo peser, m. Maksimilijana pa slovensko dekle in ženo. Po izvršeni meščanski šoli sem bila gojenka učiteljice pri uršulinkah. M. Maksimilijana je bila pri učiteljicah in letnika za nadzorovalno učiteljico v prosti uri zvečer od 7. do 8. Z ročnimi deli v rokah smo posedle okrog nje in smo se prijateljsko pogovarjale. Vse je rada imela, me pa smo jo obževali. Koliko presrečne zabave smo preživele v tistih blaženih urah, ko nas je vodila sošolka sedanja gospa Vanda Gorčeva, v Andersenove pravljice, poznejša uršulinka pokojna M. Ksaverija Finžgar pa je kot izvrstna risarica na tablo narisala vse pojave knjezo-kofa Jegliča. Podvomila bi, če je bil knjezo-kof Jeglič kdaj koli po spominu bilja tako značilno narisana kakor iz roke te Tržičanke na naši šolski deski. Jaz sem pa najraje oponašala ob klavirju, kako igra in poje — stara devica.

»Oj, dobro jutro, junfrava, ali si kaj lepja sanjala.« Lase sem si zvala v čopko, nategnila vrat, se sobila da sem bila za otke Jungfraus, karikatura iz »Fliegende Blätter«. Zabave in smeha je bilo na ceste in vagonu in m. Maksimilijana je bila med nami vsa blaženo srečna in me z njo. Ko je pozvonilo k večerni molitvi in je vladala samostanski »Silentium«, smo se podvile od nje in ji poljubile roko in se veselile na bodočo večerno rekreacijsko uro. Za njen god v mesecu oktobru smo jo izmenadile z deklaracijami in igrici, ki jo je napisala Vanda Pogačar-Gorčeva s petjem ob klavirju in m. Maksimilijana je bila tako prsrno srečna in me njeno, da ta povezanost še danes sega k njej v večnost.

Znane so njene učenske učiteljice: Marija Gomilškova iz »Madrike« Olga Tomčeva, hčerka prvega urednika »Vrtca«. Božena Kreč-Serajin kova, Hinek-Verbičeva Vanda Gorčeva, Maca Vindaričeva, uršulnice: m. Ksaverija, m. Evfemija, m. Dolores, m. Anzelma ki so vse že v večnosti, in redovnica m. Celestina v Šmihelu pri Novem mestu.

Ob neki uri matematike me je grajala. Da motim z glasnim računanjem sošolke in izpraševanko ob deski. Vstala sem poslušala grajo in se ji z nemim poklonom zahvalila. Moja pogled v njene blage oči pa je prosil odpustanja. Naslednji dan mi je prinesla podobico z lastnovčnim napisom:

»Kdor samo hvati, temu ne verjemi, popoln človek tu noben ni, hvalačna morda tudi grajo vzemi, ker dobro Ti je ta žele.«

Take so bile neke vzgojiteljice in take so bile neke učenke. Mnogo je žrta v Ljubljani, katere je vodila roka m. Maksimilijane in dobro vem da ob tih mojih, njej posvečenih vrstičah ogrevajo lepe spomine na to odlično učiteljico ravnateljico in so ji še v večnosti hvalačne za vsa navodila na pot v življenje. Ave, anima pia!

Mara Tavčarjeva.

Abrahamova polja

J. O. CURWOOD:

33 ROMAN

Postava je bila skoraj brez oblike in obrisov, a vsaka živa, saj se je vidno oddaljevala od nje. Za to postavbo se je premikala druga, manjša; in zdajci je Tonijeta spoznala, da sta to Jeems in njegov pes.

Počakala je, dokler ju ni dim skril njenim očem; a Jeems jo je bil moral opaziti, kajti čez nekaj časa se je spet pokazal s svojim psom. Kdo ve kje je bil našel plašč, in zdaj ni bil več tako divji in strašen na pogled kakor prej, dasi je imel obraz ves spačen in je krvavel povsod, kamor ga je bila udarila s puškino cevjo. Dihal je težko, toda obličje je bilo skoraj brez izraza, kakor popred v stolpu. Tonijeta je hotela izpregovoriti, ko je obstal pred njo. V duši sta ji še vedno tlela sovraštvo in srd, a vendar ne tolikanj živo, da bi bilo mogoča pretrgati molk, ki je visel med njima. Jeems jo je srepo gledal; a ta pogled je bil brez morilske divjosti, bolj kot kaj drugega je izražal hladno, grozljivo usmiljenje. Čeprav je videl, da omahuje, vendar ni iztegnil roke, da bi ji pomagal. Tonijeta ni več videla v njem dečka, ki jo je bila mati učila sovražiti ga, nič več ni videla

Jeemsa Bulaina; toda njegov glas je bil še vedno isti kakor nekdanj.

»Zal mi je, Tonijeta! Iz vsega srca vas pomilujem...«

Ni se jasno zavedal, da govori te besede, ki so mu vstajale iz globin spomina kot nekaj davno minulega, a ne pozabljenega.

»Kaj delate tu?« je vprašala ona.

Isto vprašanje bi mu bila zadala v davnih časih, takrat, ko se je bil zdrnil priti v grad. In res, zakaj je bil tu? Obrnil se je, kakor da odhaja, in iztegnil roko, ne da bi jo hotel prijeti za njeno, ampak takisto, kakor bi jo vabil, naj gre z njim. Zdjaj je uganila, kakšen je bil tovor, ki ga je prenašal malo prej; toda iz ponosa je držala glavo pokonci, ko je krenila za njim. Vedela je, kakšen prizor jo čaka; in ko je prišla na kraj, ki ga je bil Jeems pa se je odmaknil, čuteč, da bi bilo sveto-hil prikazal, da vidi truplo. Truplo barona Tonteurja.

Z orodjem, ki ga je bil našel, je bil Jeems izkopal jamo; preprosto jamo, polnšano s plastjo trave, ki jo je bil razstlal po dnu. Na nji je ležal Tonteur, in obraz mu je bil pokrit, tako da ga Tonijeta ni mogla videti. Deklica je pokleknila in jela moliti, Jeems pa se ej odmaknil, čuteč, da bi bilo sveto-skrunstvo klečati zraven nje, dokler nosi na obrazu in no telesu znamenja njenega besnega sovraštva. Čakal je in se ogledoval, kolikor mu je dopuščal dim, ki se je bolj in bolj redčil in razpuščal. Smrt je bila šla tod mimo, in smrt se je uteznila vsak čas vrniti po svojih strašnih sledovih. Tonijeta, ki

je klečala ob očetovem grobu, mu je vdihnila to misel. Menda je bilo minilo že precej časa, ko se je vzdignila in obstala pred njim. Jokala ni. Temnovišnjeve oči so se ji nalik dvojici zvezd bleščale sredi marmornega obraza. Sonce se ji je odbijalo na razpuščenih laseh in jo tako obdajalo s svetlo zarjo, ki se je zdelo, kakor da ne prihaja s tega sveta. Njena čudovita lepota ga je ukovala v trenutno negotost, ki jo je moral siloma otrestiti; tedaj si je snel z ramen plašč, ki ga je bil vzel enemu izmed mrlčev, ki so ležali na okrog, in ga razgrnil po Tonteurju. Tonijeta je trznila, kakor bi se hotela upreti, rekla pa ni ničesar, in ko je Jeems nato opravil svojo žalostno nalogo, ga je spremila nazaj v miin in spotoma celo počakala, da je skočil po lok. Ko se je vrnil k nji, jo je znova ogovoril. Ustnice, po katerih ga je bila udarila z muškotino cevjo, so bile nabrekli in krvave, in rob na čelu mu je črnel. Kos blaga, ki si ga je bil ovil okrog ranjene lakti, je bil več rdeč od krvi. V oči mu je nehote stopal izraz silne telesne boleline.

»Odvesti vas moram,« je rekel. »Z ostalimi mrlji se ne uteguva ukvarjati. Če bi se oni vrnili...«

»Vam pač gotovo ne bi storili žalega,« je odvrnilo dekle.

Jeems ni odgovoril. Videti je bilo, kakor bi se mu oči izgubljale v daljavi, tja, kjer je stala njegova hiša.

podvzetju. Ali mar ne?«

A tudi to pot Jeems ni odgovoril; nagibal je glavo, kakor da streže na daljne glasove.

Tonijeta je govorila z neumljenim mirnim glasom in ni bila videti prav nič pretresena ob pogledu na sledove kazni, ki so mu jo bile prizadejale njene roke. Ta Anglež je bil srečnejši od ubogih umorjenec, a zgolj njeni šibkosti in majhni spretnosti se je moral zahvaliti, da ga ni bila zadela enaka usoda. Opazovala je izraz njenega obličja, ki se mu je od trenutka do trenutka bolj poznalo, da trpi, toda vsak občutek usmiljenja do tega človeka je bil v nji prav tako ugasnil kakor želja, da bi sama ostala živa. Vedela je, kam jo hoče odvesti: v svojo hišo, ki so ji bili morilci gotovo prizanegli, k svoji materi, lepi in mili ženi, ki ji je Tonijetin oče tako slepo zaupal, k Henriju Bulainu, izdajalcu, ki je bil za to žensko prodal svojo čast; skratka, v Prepevodačo dolino, kjer bi našla pri sovražnikih svojega ljudstva varnost in prizanašanje.

In zdajci je spet našla besede, da bi ga še globlje ranila.

»Vaš oče in vaša mati vas pričakujeta,« je rekla. »Idite k njima, mene pa pustite tu. Rajši počakam, da se vrnejo vaši indijski prijatelji. In niti malo mi ni žal, da sem vas poskusila ubiti!«

Odvrnili se je in šel tja, kjer so ležali Hébert, Juchereau in tepček Raudot. To pot je vzel bečev plašč, lep plašč, ki ga je bila siromaku mati sešila. Mrtvi je bil zmerom prijatelj ptic in cvetk: še zdaj je imel na ovratniku plašča pripet geranijeve popek. Jeems ga je snel in položil ubitemu med prste.